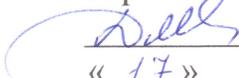

НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Допускається до захисту
завідувач кафедри фінансів, банківської
справи та страхування

 доцент О.О. Драган
« 17 » грудня 2025 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ВОЄННОГО СТАНУ (ЗА МАТЕРІАЛАМА ПРАТ СК «ARX»)

Виконав: Михальченко Володимир Валерійович
прізвище, ім'я, по батькові

підпис

Керівник: доцент Ткаченко Катерина Віталіївна
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові

підпис

Рецензент: доцент Хомовий Сергій Михайлович
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові

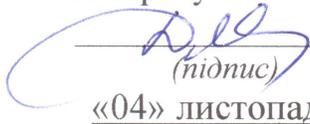

підпис

Я, Михальченко Володимир Валерійович, засвідчую, що кваліфікаційну роботу магістра виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»

Затверджую
гарант ОПП «Фінансів, банківської справи
та страхування»

 доцент О. О. Драган
(підпис)
«04» листопада 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра
Михальченку Володимиру Валерійовичу

Тема: «Функціонування страхового ринку України в умовах воєнного стану (за матеріалами ПрАТ СК «ARX»)»

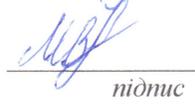
Перелік питань, що розробляються в роботі: розкрити теоретичні та методичні основи функціонування страхового ринку України; проаналізувати сучасні економічні процеси та особливості розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану; провести організаційно-економічну характеристику та фінансовий аналіз діяльності ПрАТ «СК «ARX»; визначити основні проблеми, тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України; запропонувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності страхових компаній і зміцнення фінансової стійкості ринку в цілому.

Вихідні дані: фінансова звітність ПрАТ СК «ARX».

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Період виконання	Відмітка про виконання
Огляд літератури	листопад 2024 – січень 2025	виконано
Теоретико-методична частина	лютий – квітень 2025	виконано
Аналітична частина	травень – липень 2025	виконано
Рекомендаційна частина	серпень – жовтень 2025	виконано
Оформлення роботи	листопад 2025	виконано
Перевірка на плагіат	листопад 2025	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2025	виконано
Подання на рецензування	листопад 2025	виконано

Керівник доцент К.В. Ткаченко
(підпис)

Здобувач В.В. Михальченко
(підпис)

Дата отримання завдання «04» листопада 2024 року

АНОТАЦІЯ

Михальченко В.В.

Функціонування страхового ринку України в умовах воєнного стану (за матеріалами ПрАТ СК «ARX»)

Досліджено сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану та економічної нестабільності.

Методологічну основу роботи становить поєднання системного, інституційного, статистико-економічного, актуарного та експертно-якісного підходів. У процесі дослідження використано методи економіко-статистичного аналізу, регресійного та кластерного моделювання, сценарного прогнозування, порівняльно-правового аналізу. Таке методичне поєднання дозволило комплексно охарактеризувати стан, динаміку та ризики функціонування страхового ринку.

Результати дослідження підтверджують, що страховий ринок України продовжує адаптуватися до нових умов, демонструючи ознаки стабілізації. Виявлено підвищення якості капіталу, зростання страхових премій (на 13 % у 2024–2025 рр.) та розвиток цифрових каналів збуту. Разом із тим, рівень проникнення страхування у ВВП залишається низьким (0,69 %), що свідчить про значний потенціал для подальшого розвитку.

Одержані результати можуть бути використані в діяльності ПрАТ «СК «ARX» для удосконалення системи ризик-менеджменту, розробки нових страхових продуктів, оптимізації резервів і підвищення фінансової стійкості.

Основний висновок дослідження полягає в тому, що подальший розвиток страхового ринку України має базуватися на поєднанні інституційної гнучкості, інноваційності, державної підтримки, цифровізації та інтеграції з європейськими стандартами. Це створить умови для формування конкурентоспроможного, стійкого та прозорого страхового сектору, здатного забезпечити фінансову безпеку громадян і підприємств у післявоєнний період.

Кваліфікаційна робота магістра містить 61 сторінку, 11 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел із 50 найменувань.

Ключові слова: страховий ринок, страхові компанії, ризик-менеджмент, актуарні розрахунки, Solvency II, фінансова стійкість, страхування життя, регулювання, діджиталізація, післявоєнне відновлення.

ANNOTATION

Mykhalchenko V.V.

Functioning of the insurance market of Ukraine under martial law (based on materials from PJSC IC «ARX»)

The current state, challenges, and prospects of the development of the Ukrainian insurance market under conditions of martial law and economic instability are examined.

The methodological basis of the study combines systemic, institutional, statistical-economic, actuarial, and expert-qualitative approaches. The research employs methods of economic and statistical analysis, regression and cluster modeling, scenario forecasting, and comparative legal analysis. This methodological integration made it possible to comprehensively characterize the state, dynamics, and risks of the insurance market's functioning.

The research results confirm that Ukraine's insurance market continues to adapt to new conditions, demonstrating signs of stabilization. An improvement in capital quality, an increase in insurance premiums (by 13% in 2024–2025), and the development of digital distribution channels have been identified. At the same time, the insurance penetration rate in GDP remains low (0.69%), which indicates significant potential for further growth.

The obtained results can be used in the activities of PJSC IC «ARX» to improve the risk management system, develop new insurance products, optimize reserves, and enhance financial stability.

The main conclusion of the study is that the further development of the Ukrainian insurance market should be based on a combination of institutional flexibility, innovation, state support, digitalization, and integration with European standards. This will create the conditions for forming a competitive, sustainable, and transparent insurance sector capable of ensuring the financial security of citizens and enterprises in the post-war period.

The master's qualification paper consists of 61 pages, 11 tables, 6 figures, and a list of 50 references.

Keywords: insurance market, insurance companies, risk management, actuarial calculations, Solvency II, financial stability, life insurance, regulation, digitalization, post-war recovery.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ.....	9
1.1. Економічна сутність та складові страхового ринку України.....	9
1.2. Роль страхових посередники на страховому ринку.....	15
1.3. Методологічні засади дослідження страхового ринку України	19
Висновки до розділу 1.....	24
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ.....	25
2.1. Сучасні економічні процеси страхового ринку України	25
2.2. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ СК «ARX».....	30
2.3. Фінансовий аналіз ПрАТ СК «ARX».....	33
Висновки до розділу 2.....	42
РОЗДІЛ 3. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ	43
3.1. Стан і виклики страхового ринку України в умовах війни.....	43
3.2. Прогноз функціонування та розвитку страхового ринку України.....	48
Висновки до розділу 3.....	52
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	56
ДОДАТКИ	61

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена суттєвими трансформаціями страхового ринку України, що відбуваються під впливом воєнного стану, економічної нестабільності та інтеграції у європейський фінансовий простір. Страховий сектор виконує важливу функцію у забезпеченні фінансової стійкості держави, захисті населення та бізнесу від ризиків, акумулює інвестиційні ресурси та сприяє стабілізації економіки. В умовах воєнних викликів зростає потреба у вдосконаленні механізмів ризик-менеджменту, підвищенні платоспроможності страхових компаній і розробці нових страхових продуктів, зокрема у сфері воєнних та соціальних ризиків.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю комплексного аналізу сучасного стану, тенденцій та проблем розвитку страхового ринку України в умовах воєнної та економічної нестабільності, а також пошуку шляхів підвищення його ефективності, конкурентоспроможності та відповідності європейським стандартам Solvency II. Особливу значущість має дослідження діяльності провідних компаній, таких як ПрАТ «СК «ARX», що демонструють успішні практики цифровізації, фінансової стійкості та інноваційного підходу до страхових послуг.

Метою кваліфікаційної роботи магістра дослідження сучасного стану, проблем і перспектив розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану та економічної нестабільності, а також оцінка ефективності діяльності страхових компаній на прикладі ПрАТ «СК «ARX» з метою визначення напрямів підвищення фінансової стійкості та ефективності їх функціонування.

Завдання кваліфікаційної роботи. Для досягнення поставленої мети в роботі необхідно вирішити такі завдання:

- розкрити теоретичні та методичні основи функціонування страхового ринку України;
- проаналізувати сучасні економічні процеси та особливості розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану;

- провести організаційно-економічну характеристику та фінансовий аналіз діяльності ПрАТ «СК «ARX»;
- визначити основні проблеми, тенденції та перспективи розвитку страхового ринку України;
- запропонувати практичні рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності страхових компаній і зміцнення фінансової стійкості ринку в цілому.

Об'єктом дослідження є страховий ринок України як складна соціально-економічна система, що функціонує в умовах воєнної, економічної та регуляторної нестабільності.

Предмет дослідження – сукупність організаційно-економічних відносин, механізмів та інструментів функціонування страхового ринку України, а також методи оцінки ефективності діяльності страхових компаній зокрема ПрАТ «СК «ARX».

Методи дослідження. Для вирішення завдань, сформульованих у магістерській роботі, були використані загальні та специфічні методи і прийоми: узагальнення та логічний аналіз, діалектичний метод наукового пізнання, системний підхід, статистичний і порівняльний аналіз, методи фінансово-економічного аналізу та графічні методи.

Інформаційною базою кваліфікаційної роботи магістра є праці вітчизняних і зарубіжних економістів, монографії, статті вітчизняних та закордонних авторів, періодичні видання, чинні законодавчі та нормативні акти, офіційні статистичні дані та ресурси Інтернету, фінансова звітність ПрАТ СК «ARX» та результати власних досліджень.

Апробація результатів дослідження. Основні результати роботи та їхнє практичне значення доповідались на Міжнародній науково-практичній конференції (Михальченко В.В. Функціонування та трансформація страхового ринку України в умовах воєнного стану: виклики, ризики та перспективи. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Фінанси, маркетинг, менеджмент, економіка: сталі рішення та цифрові

трансформації» (Біла Церква, 5-6 червня 2025 р.).

URL:https://science.btsau.edu.ua/sites/default/files/konference/prog_fin_men_5.06.25.pdf

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій, загальний обсяг роботи становить. Кваліфікаційна робота магістра містить 61 сторінку, 11 таблиць, 6 рисунків, список використаних джерел із 50 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

1.1. Економічна сутність та складові страхового ринку України

Страховий ринок є невід'ємним компонентом фінансової системи України, що забезпечує перерозподіл ризиків, акумуляцію фінансових ресурсів та сприяє економічній стійкості. Його економічна сутність полягає у створенні та функціонуванні спеціалізованих грошових фондів, що формуються за рахунок страхових премій страхувальників, і які використовуються для відшкодування збитків при настанні страхового випадку. Через механізм страхування населення та бізнес отримують захист від непередбачених подій, в той час як страховики виступають фінансовими посередниками, які збирають кошти, інвестують їх та виплачують збитки.

Страховий ринок також здійснює важливу інвестиційну функцію, адже страхові резерви часто вкладаються в різні фінансові інструменти, що сприяє розвитку ринку капіталу.

Теоретично страховий ринок визначається через різні підходи: згідно з О. Гаманковою це сегмент фінансового ринку, де страхові компанії розміщують капітал за допомогою фінансових інструментів і залучають ресурси через страхові послуги, у той час як С. Осадець наголошує на ринковій природі страхового захисту як специфічного нематеріального товару, з продавцями (страховиками) і покупцями (страхувальниками).

Західний підхід, представлений в джерелах як Investopedia чи Lloyd's of London, фокусується на ролі страхування як засобу управління ризиками, менш - на його інвестиційній складовій, яка, проте, є не менш важливою для фінансової стійкості страховиків та всього сектору.

Генезис розвитку страхового ринку України

Період	Характеристика та ключові особливості розвитку страхового ринку України
До 1991 року	Страховання функціонувало у формі державної монополії. Єдиним страховиком була Держстрах СРСР, діяльність якої регулювалася централізовано. Страхові послуги мали обмежений перелік, переважно спрямовані на соціальні ризики (життя, майно, здоров'я). Приватне страхування було відсутнє.
1991-1996 роки	Початковий етап становлення національного страхового ринку. Прийняття Закону України «Про страхування» (1996 р.) започаткувало правове регулювання діяльності страховиків. Відбулося масове створення страхових компаній, проте рівень довіри населення залишався низьким. Домінувала недержавна форма власності, а контроль з боку держави був мінімальним
1997-2003 роки	Формування інфраструктури страхового ринку: поява перших професійних об'єднань, асоціацій, розвиток перестраховання. Запроваджено державний нагляд за страховою діяльністю. Почалося залучення іноземного капіталу, зростає роль страхових брокерів. Проте ринок залишався фрагментованим і недостатньо капіталізованим.
2004- 2013 роки	Період стабілізації та інтеграції у світові фінансові процеси. Зміцнення позицій великих компаній, зростання частки страхування життя. Запроваджено Міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ). Пожвавився розвиток корпоративного страхування. Разом з тим, на ринку з'явилися ознаки надлишкової кількості малих компаній без належної платоспроможності.
2014- 2019 роки	Після подій 2014 року ринок пережив кризу, значну частину компаній було ліквідовано або реорганізовано. Активізувався процес очищення ринку від фіктивних страховиків. Впроваджувалися нові регуляторні підходи, спрямовані на наближення до європейських стандартів. Розвивалися онлайн-продажі полісів. Зростає роль Нацкомфінпослуг у контролі та ліцензуванні.
2020-2023 роки	Реформування системи нагляду — передача функцій регулювання страхового ринку до Національного банку України («спліт»). Посилення вимог до капіталізації та прозорості діяльності страхових компаній. Активне впровадження цифрових технологій, зокрема електронних полісів ОСЦПВ та онлайн-продажів. Вплив пандемії COVID-19 сприяв розвитку дистанційних каналів продажу.
2024-2025 роки	Період модернізації та євроінтеграції. Національний банк впроваджує нові стандарти регулювання посередників та страхових продуктів відповідно до директив ЄС. Відбувається гармонізація законодавства із Solvency II, зростає роль страхових брокерів і зменшується кількість агентів. Розвивається сегмент військового та соціального страхування у зв'язку з війною. Зміцнюється цифрова інфраструктура ринку, розвиваються інноваційні продукти на базі big data та штучного інтелекту.

Джерело: згруповано автором на основі [11].

Структурно страховий ринок включає такі ключові елементи: страховики, страхувальники, посередники, регулятор та професійні об'єднання. Страховики формують страхові фонди, збирають премії,

аналізують ризики, укладають договори і здійснюють виплати.

Страховальники - це фізичні та юридичні особи, які купують страхові продукти для захисту від майнових чи немайнових втрат.

Посередники - агенти, брокери, консультанти, які сприяють якості послуг, підвищенню прозорості, зв'язку між ринком і клієнтом.

Регулювання здійснює Національний банк України, який після прийняття Закону «Про страхування» (№ 1909-IX, станом на застосування з початку 2024 року) встановив нові вимоги до капіталу страховиків, до якості активів, прозорості власності, структури класів страхування, ліцензійних умов та збільшення стандартів до вимог щодо солвентності. Новий закон спростив систему ліцензування, ввів класи страхування замість великої кількості різноманітних типів, що дає змогу зменшити адміністративне навантаження на учасників ринку.

Професійні об'єднання, такі як Ліга страхових організацій України (ЛСОРУ), Національна асоціація страховиків України (НАСУ) і Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ), відіграють важливу роль у формуванні стандартів, підвищенні страхової культури, захисті інтересів учасників ринку та реалізації ініціатив державної політики у сфері страхування [13].

Від початку повномасштабної війни у 2022 році страховий ринок України зазнав суттєвих змін і викликів. Зокрема, спостерігалися значне зменшення кількості страховальників у ряді сегментів, руйнування застрахованої власності, обмеження доступу до зон бойових дій, проблеми із регуляторним середовищем, логістикою і виплатами. Однак протягом 2023-2025 років ринок продемонстрував здатність адаптуватися: цифровізація страхових продуктів та процедур, використання онлайн-форм для продажу полісів і врегулювання збитків, а також державна та міжнародна підтримка стали ключовими факторами, які допомогли зберегти функціональність страховиків.

За даними НБУ та інших офіційних джерел, тенденції станом на

2024-2025 роки такі. У 2024 році загальний обсяг страхових премій в Україні зріс приблизно на 15,53 % - до ~ 54,31 млрд грн; з них у сегменті life-страхування зібрали близько 5,72 млрд грн, а в non-life (ризикове страхування) - ~ 48,59 млрд грн. Виплати страхових компаній зросли до ~ 20,86 млрд грн; life-страхування забезпечило ~ 1,45 млрд грн, non-life сегмент - ~ 19,40 млрд грн. Чистий фінансовий результат (прибуток) страховиків збільшився із ~ 2,44 млрд до ~ 3,95 млрд грн.

У першому кварталі 2025 року страхові премії зросли на ~ 32,87 % порівняно з першим кварталом 2024, до ~ 15,40 млрд грн; з них ~ 14,00 млрд грн - non-life, і ~ 1,40 млрд грн -life-страхування. У 2025 р. ринок також показав суттєве зростання: загальна сума премій склала ~ 33,24 млрд грн, з ростом у non-life сегменті на понад 41 %, life-сектор зріс скромніше (~ +4,68 %) в порівнянні з минулим роком. Що стосується окремих сегментів, то обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів (ОСЦПВ, МТPL) демонструє двозначну динаміку: кількість контрактів знизилася (у 1Q2025 $\approx$ 8,83 % менше, ніж у аналогічному періоді 2024), але сума премій зросла на понад 114 %, що пояснюється підвищенням середньої премії після переходу ринку до вільного ціноутворення. Також зростання спостерігається у сегментах медичного страхування, страхування майна, автокаско.

Щодо структури ринку: станом на середину-2025 року кількість страхових компаній дещо зменшилася, концентрація зросла - ТОП-10 компаній контролюють понад 70 % премій усіх ризикових страхувань. Загалом, станом на липень 2025 року діють 51 компанія з ризикового страхування (non-life), 10 компаній з life-страхування, і одна з особливим статусом - Експортно-кредитне агентство (ЕСА) [15].

Регуляторні зміни, які ввійшли в дію з законом «Про страхування» (№ 1909-IX), істотно змінюють правила гри на ринку.

По-перше, був введений поділ на класи страхування замість великої кількості типів. Закон встановлює 23 класи страхування (з них 5 - life-класи).

Це спрощує ліцензування та дозволяє страховикам охоплювати більш широкий спектр ризиків у межах одного класу.

По-друге, Законом значно посилено вимоги до солвентності та капіталу - страховики повинні мати достатню платоспроможність, активи високої якості і прозорість у структурі власності та звітності.

По-третє, змінено правила ведення діяльності щодо закордонних та іноземних перестраховувальників, уточнено правовий статус, термін адаптації для тих, хто мав ліцензії за старими правилами. Регулятор (НБУ) також оновив нормативні акти, зокрема Постановою № 182 (від 25 грудня 2023 року) визначені класи страхування, регулювання умов укладання договорів, ліцензійні вимоги, а Постанова № 201 (від 29 грудня 2023 року) встановлює вимоги до забезпечення солвентності та порядку інвестиційної діяльності страховиків.

Однією з ключових інновацій в останні роки є розвиток механізмів страхування воєнних і політичних ризиків. З 2023 року уряд та міжнародні партнериреалізують програми, які покликані надати інвестиційний захист у час війни. Так, ЕРА (Export Credit Agency of Ukraine) почала приймати заявки на страхування воєнних ризиків для українських та іноземних інвесторів, якщо частка власності становить щонайменше 10 %. Також створено гарантійні та перестраховні механізми: EBRD та Aop запустили гарантійну facility обсягом € 110 млн, щоб підтримати страхування воєнних ризиків, особливо у внутрішніх перевезеннях, де міжнародні перестраховики здебільшого відійшли через геополітичні ризики [18].

Реалізовані комерційні програми, наприклад, компанія ПрАТ СК «ARX» започаткувала програму страхування активів та проектів бізнесу проти ризиків воєнних дій — включаючи пошкодження від ракет, ударів безпілотників, а також інші пов'язані з війною ризики.

Також міжнародне перестраховання у цій сфері зміцнюється: з'являються комерційні пропозиції по страхуванню майна, які надаються партнерами із Лондона, через брокерів, для проектів, що знаходяться на

віддалі від фронтних зон (>100 км).

Попри позитивні зміни, існують і серйозні виклики. Воєнні ризики залишаються надзвичайно високими, що призводить до високих страхових премій і обмеженої кількості перестраховальників, готових брати на себе подібні ризики. Дефіцит міжнародної перестраховальної спроможності для окремих класів страхування обмежує інструментальний арсенал страховиків. Інфляція, девальвація гривні, нестабільність макроекономічного середовища - усе це підвищує операційні та фінансові ризики. Неврегульованість деяких правових питань, наприклад кваліфікація подій як актів воєнних дій чи тероризму, також створює невизначеність щодо зобов'язань страховиків та клієнтів.

Перспективи розвитку страхового ринку України в середньостроковій перспективі (2025-2028 роки) включають наступні напрями.

По-перше, подальше вдосконалення регуляторної бази, у тому числі імплементацію європейських стандартів солвентності (аналогів Solvency II), правил корпоративного управління, обов'язкових розкриттів інформації, захисту прав споживачів.

По-друге, розвиток цифрових технологій: е-поліси, дистанційне врегулювання збитків, автоматизовані системи оцінки ризиків, використання великих даних і штучного інтелекту.

По-третє, розширення продуктового асортименту, зокрема мікрострахування, parametric insurance, використання інноваційних продуктів, страхування від екологічних ризиків, змін клімату, кіберризиків.

По-четверте, посилення системи перестраховування, зокрема міжнародного, створення пулів та гарантійних фондів, у тому числі Українського військового страхового пулу; укріплення інвестиційної та перестраховальної спроможності ринку.

По-п'яте, підвищення страхової культури населення, інформованості підприємств, відкритість інформації та прозорість умов полісів.

По-шосте, активне використання можливостей міжнародної допомоги, грантової та кредитної підтримки, взаємодія із міжнародними фінансовими інститутами для залучення ресурсів і знань.

Отже, економічна сутність страхового ринку України - це система економічних відносин, яка охоплює функціонування страхових послуг як товару, інвестиційної діяльності страховиків, перерозподіл ризиків та формування фінансової стабільності й ресурсної бази для розвитку.

Складові ринку (страховики, страхувальники, посередники, регулятор, професійні об'єднання) взаємодіють у глобальному і локальному середовищі, адаптуючись до викликів, серед яких війна, інфляція та нормативні зміни.

Попри великі ризики, ринок вже показує ознаки відновлення і генерації прибутків, особливо в сегментах non-life та обов'язкових видів страхування [19].

У середньостроковій перспективі ключовими стануть інновації, цифровізація, розширення страхування воєнних і політичних ризиків та вдосконалення регуляторної середовища. Зусилля держави, регулятора, приватного бізнесу і міжнародних партнерів повинні бути спрямовані на формування умов, за яких страховий ринок зможе виконувати свої функції в повному обсязі - як інструмент захисту, стабілізації та інвестиційного росту.

1.2. Роль страхових посередників на страховому ринку

Страхові посередники відіграють ключову роль у функціонуванні та розвитку страхового ринку, забезпечуючи ефективну взаємодію між страховими компаніями та споживачами. Вони виступають містком, через який проходить значна частина продажу страхових послуг - як у корпоративному сегменті (B2B), так і на рівні споживчого ринку (B2C).

Через низький рівень фінансової та страхової культури серед населення України, а також через обмежену поінформованість про страхові продукти, значення посередників «на місцях» та через цифрові канали є

особливо великим. Діяльність посередників сприяє збільшенню доступності страхових продуктів, покращенню клієнтського сервісу, прискоренню процедур оформлення та виплат, а також підвищенню рівня довіри до ринку страхування.

Закон України «Про страхування» визначає страхових посередників як суб'єктів, які здійснюють посередницьку діяльність у сфері страхування або перестрахування. До таких суб'єктів належать страхові агенти, страхові брокери та перестрахові брокери.

Страхові агенти - фізичні чи юридичні особи, які співпрацюють зі страховиком на основі договору доручення та виконують функції, пов'язані з укладанням договорів страхування, збором страхових премій, реалізацією виплат, інформуванням клієнта. Вони діють в інтересах страховика.

Страхові брокери - незалежні посередники, які працюють від власного імені та представляють інтереси страхувальників, допомагають обрати продукт, порівняти умови, забезпечують інформаційну підтримку, консультації, але зазвичай не мають права самостійно отримувати премії чи здійснювати виплати.

Перестрахові брокери - юридичні особи, що здійснюють посередництво в перестрахованні, тобто допомагають страховикам передати частину ризику іншим страховикам чи перестраховим організаціям.

У 2025 році в Україні спостерігається активізація регулювання діяльності страхових посередників. Зокрема, Національний банк України затвердив постанову № 2 від 3 січня 2025 року «Про затвердження Положення про авторизацію страхових посередників та умови здійснення діяльності з реалізації страхових та/або перестрахових продуктів», яка набрала чинності з 7 січня 2025 року. Це положення встановлює обов'язок реєстрації страхових, перестрахових брокерів і агентів у новому Реєстрі страхових посередників, який веде НБУ.

Всі брокери, включені до попередніх реєстрів, зобов'язані привести свою діяльність у відповідність з новими вимогами і зареєструватись до 31

березня 2025 року. Посередники мають подавати електронні заяви через електронний кабінет НБУ, надавати інформацію, яка включає дані про агентів, субагентів, керівників, умови укладених договорів, інші характеристичні ознаки.

Нове регулювання спрямоване на підвищення прозорості, захисту прав споживачів, зменшення недобросовісних практик, а також на гармонізацію нормативної бази з європейськими стандартами.

Один із принципових моментів — обов'язковість для страхових і перестраховальних брокерів (крім нерезидентів) реєстрації в Реєстрі посередників до кінця березня 2025 року.

Договори, укладені з 1 січня 2025 року чи змінені після цієї дати, вимагають вказати реєстраційний номер брокера та посилання на сторінку НБУ з Реєстром для перевірки на дату укладення договору.

Інші ключові елементи нового регулювання — вимоги до страхового приміщення, професійної компетентності осіб, страхового посередницького договору (як агента/брокера) та вимоги до страхування відповідальності посередників. Наприклад, згідно з інформацією, від 2025 року передбачено застосування угод про відповідальність агентів/брокерів з мінімальним страховим покриттям, яке повинно відповідати законодавчим нормам [9].

Щодо кількісних показників, за даними НБУ та різних аналітичних джерел, станом на кінець літа-осені 2025 року в Україні налічується 85 страхових брокерів, що працюють в ринку небанківських фінансових установ. Це означає невелике зростання, але ринок усе ще має потенціал до кристалізації ролей і професійного поділу серед посередників.

Загальна кількість агентів субагентів офіційно визначених у Реєстрі посередників також поступово уточнюється, оскільки багато агентів раніше працювали без відповідної реєстрації чи формальних сертифікацій, що створює ризик незаконної чи напівлегальної роботи.

Таблиця 1.2

**Динаміка кількості страхових посередників в Україні
(2020-2025 р.)**

Рік	Страхові агенти	Страхові брокери
2020	~15 000	62
2021	~14 500	65
2022	~13 800	70
2023	~13 000	75
2024	~12 500	80
2025	~12 000	85+

Джерело: складено автором на основі [15].

Посередники здійснюють функції з інформування страхувальника, допомоги у виборі страхового продукту, порівняння умов різних страховиків, сприяння в оформленні полісів, супроводу клієнта під час виникнення страхового випадку. Їх роль особливо вирізняється у сегментах, де клієнт потребує консультації - страхування життя, накопичувальні програми, страхування підприємств, нестандартні ризики.

Посередники можуть допомогти страхувальнику оцінити реальні умови договору, з'ясувати виключення, умови виплат, що часто буває критично важливим, особливо коли клієнт не має змоги самостійно проаналізувати всі умови.

Однак існують і виклики: недостатня якість підготовки агентів чи брокерів, не завжди високий рівень юридичної компетентності, неважлива або нечітка інформація у договорах, низька інформованість клієнтів, що веде до випадків скарг.

Зростання онлайн-продажів страхових продуктів і автоматизації процедур може зменшувати роль традиційних агентів, особливо в сегменті стандартних страхових продуктів, таких як страхування авто, майна, туристичне страхування. Проте в сегментах із більшою складністю ризику - корпоративне страхування, страхування життя, великі проекти - роль брокерів і консультантів лишається незамінною.

Одним із циркулюючих напрямів змін є державна політика, яка прагне

посилити професійну підготовку посередників - введення сертифікацій, професійних програм, підвищення вимог до освіти чи підтвердження знань, етичних стандартів. Нові регуляції передбачають вимоги до відповідальності посередників, прозорості у розкритті інформації, доступу клієнтів до реєстру, можливості перевірки статусу агента чи брокера перед укладенням договору [15].

Таким чином, роль страхових посередників в Україні розвивається, регулювання готується до більш чітких стандартів, ринок - до підвищення якості послуг і довіри споживачів. Посередники залишаються важливим елементом ринкової екосистеми страхування, особливо в умовах змін, спричинених війною, інфляцією, нормативними реформами та цифровими трансформаціями.

1.3. Методологічні засади дослідження страхового ринку України

Методологія - це сукупність принципів, підходів і організованих процедур, які визначають логіку й послідовність наукового дослідження. Вона включає вибір теоретичних парадигм, методів збору й обробки даних, прийомів аналізу та інтерпретації результатів, а також критерії оцінки достовірності висновків. У прикладних економічних дослідженнях методологія формує «каркас», що пов'язує цілі дослідження з конкретними методами та інструментами, визначає роль кількісних і якісних підходів і забезпечує реплікованість дослідження.

У науковій літературі з проблем страхового ринку виділяють кілька основних методологічних підходів, які використовуються окремо або в комбінованому вигляді залежно від завдань дослідження: системний підхід, інституційний підхід, функціонально-структурний підхід, статистико-економічний (економіко-статистичний) підхід, поведінково-каузальний підхід, методи моделювання й прогнозування (економіко-математичні моделі), порівняльно-правовий аналіз і експертні методи [24].

У монографії та працях з теорії страхування українські автори наголошують на важливості поєднання загальнонаукових методів (аналізу, синтезу, абстрагування, класифікації) з прикладними інструментами (регресія, кластерний аналіз, фінансові коефіцієнти, актуарні розрахунки) для адекватної оцінки стану і тенденцій ринку.

Системний підхід. Розглядає страховий ринок як комплексну систему елементів (страховики, посередники, споживачі, регулятор, перестраховання, капітал) і виділяє взаємозв'язки між ними. Цей підхід часто використовується для формування політик та визначення стратегічних напрямів розвитку.

Інституційний підхід. Акцент на ролі інститутів (законодавство, регулятор, професійні об'єднання) у формуванні правил гри й мотиваційних механізмів ринку. Застосовний при оцінці впливу нормативно-правових змін (наприклад, зміни в регулюванні НБУ, запровадження нового Закону «Про страхування»).

Функціонально-структурний підхід. Деталізація ролей і функцій учасників ринку, класифікація продуктів і послуг, виокремлення сегментів (life / non-life, обов'язкові / добровільні). Застосовується для побудови типологій і бізнес-моделей страховиків.

Статистико-економічний і економіко-математичний підхід. Застосування статистичного аналізу, часових рядів, регресійних моделей, кластерного аналізу, прогнозування премій, збитків, платежів тощо. Часто поєднується з актуарними методами для оцінки ризиків і резервів.

Порівняльно-правовий підхід. Оцінка нормативних рішень через порівняння з практиками інших країн/регіонів (особливо важливо при гармонізації з ЄС).

Експертні та якісні методи. Інтерв'ю, Delphi-опитування, фокус-групи експертів для визначення трендів, оцінки ризиків, збору даних там, де статистика неповна (користуються в українських дослідженнях під час аналізу посткризових явищ).

Таблиця 1.3

**Основні методологічні підходи до дослідження
страхового ринку України**

№	Підхід	Сутність	Приклади застосування
1	Системний підхід	Розгляд страхового ринку як єдиної системи з взаємопов'язаними елементами.	Моделювання ринку, визначення взаємозв'язків.
2	Інституційний підхід	Акцент на ролі законодавства, державних і саморегульвних інститутів.	Аналіз регуляторних змін (Закон «Про страхування», реформа НБУ).
3	Функціонально-структурний підхід	Виокремлення ролей, функцій і видів страхових продуктів.	Оцінка структури сегментів life / non-life.
4	Статистико-економічний підхід	Використання статистичних і економіко-математичних методів.	Дослідження динаміки премій, виплат, кількості страховиків.
5	Порівняльно-правовий підхід	Порівняння національної системи з міжнародними моделями.	Гармонізація законодавства з директивами ЄС.
6	Експертно-якісні методи	Інтерв'ю, Delphi-опитування, фокус-групи для збору якісної інформації.	Оцінка тенденцій розвитку ринку та ризиків.

Джерело: [6].

Пропонуємо провести дослідження страхового ринку, який складатиметься з наступних етапів:

1. Теоретична частина: системний і інституційний підходи як базові парадигми (аналіз визначень, ролей і функцій учасників ринку; аналіз нормативно-правової бази: Закон «Про страхування», нормативні акти НБУ).

2. Емпірична частина: статистико-економічні методи (аналіз часових рядів показників ринку - премії, виплати, кількість страховиків/посередників), регресійний аналіз для виявлення залежностей (наприклад, між макроекономічними індикаторами і обсягом премій), кластерний аналіз бізнес-моделей страховиків.

3. Оцінка ризиків: актуарні методи для розрахунку резервів і прогнозів збитків; сценарне моделювання воєнних/макроекономічних шоків.

4. Якісна частина: експертні опитування менеджерів страхових компаній, брокерів, регулятора (Delphi), інтерв'ю для інтерпретації кількісних результатів і формування практичних рекомендацій.

5. Порівняльний аналіз: зіставлення української регуляторної практики з практиками ЄС/країн-партнерів (для рекомендацій щодо впровадження Solvency II-подібних стандартів).

Таблиця 1.4

Етапи дослідження страхового ринку України

Етап	Зміст роботи	Методи / підходи	Очікуваний результат
1	Теоретичний аналіз	Системний, інституційний підхід	Визначення структури ринку, аналіз законодавчих норм.
2	Емпіричний аналіз	Статистико-економічні, регресійні, кластерні методи	Виявлення динаміки показників, побудова моделей.
3	Оцінка ризиків	Актуарні розрахунки, сценарне моделювання	Оцінка страхових резервів, прогнозування збитків.
4	Якісне дослідження	Delphi, інтерв'ю, експертні опитування	Визначення напрямів розвитку ринку, проблем і бар'єрів.
5	Порівняльний аналіз	Порівняльно-правовий підхід	Рекомендації щодо адаптації ринку до стандартів ЄС.

Джерело: сформовано та узагальнено автором за матеріалами [8].

Нами було сформовано та узагальнено компактну таблицю, що узагальнює основні методологічні підходи до вивчення страхового ринку України, їх інструменти й приклади застосування.

Таблиця 1.5

Узагальнена таблиця основних методологічних підходів до вивчення страхового ринку України

Методологічний підхід	Ключові методи / інструменти	Переваги	Обмеження / ризики	Приклади застосування / автори
Системний підхід	Аналіз зв'язків, системний опис, матриці впливу	Дає комплексне бачення ринку, дозволяє врахувати взаємозалежності	Може бути надто загальним, складно кількісно формалізувати	Хропонюк, Метеленко (2023–2025).
Інституційний підхід	Порівняльно-правовий аналіз, аналіз регуляторних актів	Оцінює роль норм/інститутів, важливий для рекомендацій з політики	Вимагає доступу до оновленого законодавства та практики регулятора	Гаманкова (2009); аналіз змін НБУ 2023–2025.

Продовження таблиці 1.5

Статистико-економічний підхід	Часові ряди, кореляції, регресії, індекси, кластерний аналіз	Забезпечує кількісну оцінку тенденцій і зв'язків	Потребує якісних і повних даних; чутливий до екзогенних шоків	Yurchenko (2020), дослідження бізнес-моделей (bank.gov.ua матеріали).
Актuarні та моделювальні методи	Стохастичні моделі, резервні розрахунки, сценарне моделювання	Дає точні оцінки ризиків і резервів	Потребує спеціальних даних та експертних оцінок	Публікації з моделювання ризиків; практики актуаріїв.
Якісні методи (експертні)	Delphi, інтерв'ю, фокус-групи	Виявляє приховані тренди, інтерпретує кількісні дані	Суб'єктивність, обмежена репрезентативність	Панібратов (магістерське дослідження), дослідження адаптації ринку.
Порівняльно-правовий підхід	Міжнародні порівняння, кейс-стаді	Допомагає у гармонізації стандартів та політик	Потребує уніфікованих критеріїв порівняння	Метеленко (2025), дослідження імплементації Solvency-подібних норм.

Таким чином, дослідження страхового ринку України ґрунтується на поєднанні системного, інституційного та статистико-економічного підходів з якісними експертними методами. Така методологічна інтеграція забезпечує багаторівневий аналіз, комплексність оцінки стану та динаміки ринку і формування практичних рекомендацій для державного регулювання та стратегічного розвитку страхового сектора.

Висновки до розділу 1

У першому розділі кваліфікаційної роботи розкрито економічну сутність, структуру та методологічні засади дослідження страхового ринку України. Визначено, що страховий ринок є складною економічною системою, у межах якої формується система взаємовідносин між страховиками, страхувальниками, посередниками та професійними об'єднаннями, спрямована на перерозподіл ризиків, забезпечення фінансової стабільності та сталого розвитку економіки.

Проаналізовано еволюцію становлення страхового ринку України, яка засвідчує поступовий перехід від державної монополії радянського типу до сучасного конкурентного та регульованого ринку.

Сучасний стан страхового ринку характеризується поступовим відновленням ділової активності та прибутковості після воєнного спаду, підвищенням регуляторних вимог, концентрацією капіталу у великих страхових компаній, розширенням практики електронних полісів і появою нових видів страхування - зокрема воєнних та політичних ризиків. Нині ринок функціонує в умовах значних викликів, пов'язаних із впливом воєнних дій, інфляційних процесів, зниженням перестраховальної спроможності та потребою підвищення рівня фінансової культури населення.

Сучасні тенденції розвитку посередництва в Україні характеризуються цифровізацією, підвищенням вимог до професіоналізму, прозорості та гармонізацією з європейськими стандартами. Відбувається поступовий перехід від традиційних агентських продажів до консультаційної моделі обслуговування клієнтів, орієнтованої на комплексні страхові рішення.

Методологічні засади дослідження страхового ринку базуються на системному, інституційному, функціонально-структурному, статистико-економічному, порівняльно-правовому та експертно-аналітичному підходах, що забезпечує комплексність, глибину й достовірність аналітичних висновків. Таке поєднання дозволяє врахувати законодавчі, фінансові, поведінкові та ринкові чинники функціонування галузі.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОЇ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

2.1. Сучасні економічні процеси страхового ринку України

Період, що охоплюється дослідженням, є найскладнішим етапом функціонування страхового ринку України — від етапу становлення до сучасних екстремальних умов. У 2020-2021 роках ринок працював під впливом пандемії COVID19, яка спричинила суттєві зміни у споживанні страхових продуктів, перегляд тарифів, зростання витрат на медичне страхування й суттєві ризики для страховиків.

З 2022 року і дотепер ринок функціонує в умовах повномасштабної війни, що спричинила системну кризу економіки, зміну поведінки споживачів, переорієнтацію портфелів, а також підвищення вимог до фінансової стійкості страховиків. Ситуація залишається максимально невизначеною, що створює специфічні виклики для розвитку ринку [30].

Ключовим (первинним) показником, що характеризує тенденції розвитку страхового ринку є динаміка страхових премій (рис. 2.1).

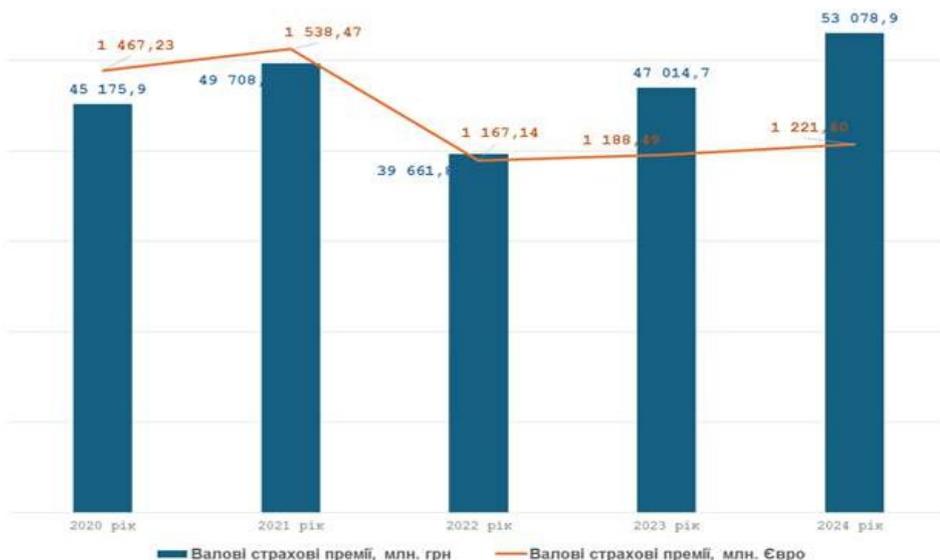

Рис. 2.1. Динаміка страхових премій на страховому ринку України у 2020-2024 роках, млрд. грн.

Джерело: [32]

Хоча за номінальними значеннями за 2024 рік валові страхові премії перевищили 53 млрд грн, що на ~3,4 млрд грн більше за 2021 рік (останній довоєнний рік), це скоріше ознака помірному відновленню ніж повноцінного зростання. Інфляція у 2022 році склала 26,6 %, що означає, що номінальне зростання не обов'язково відповідає реальному - у валютному вираженні чи з огляду на купівельну спроможність, обсяги ще нижчі довоєнних. У першому півріччі 2022 року багато ключових гравців ринку втратили до ~25 % надходжень страхових премій. Однією з антикризових стратегій стали суттєве скорочення вихідного перестраховування, що допомогло стабілізувати діяльність компаній в умовах високих ризиків.

На страховому ринку України вже давно існує структурна проблема - надмірна залежність від ризикового страхування та недорозвиненість сегмента страхування життя. Пропорція залишається близькою до 90 % премій у сегменті «ризикове страхування» та ~10 % - «страхування життя». Натомість у розвинених країнах частка страхування життя на рівні 30-50 % ринку, а в деяких (наприклад Гонконг, Японія, Сінгапур) - понад 75 % [30].

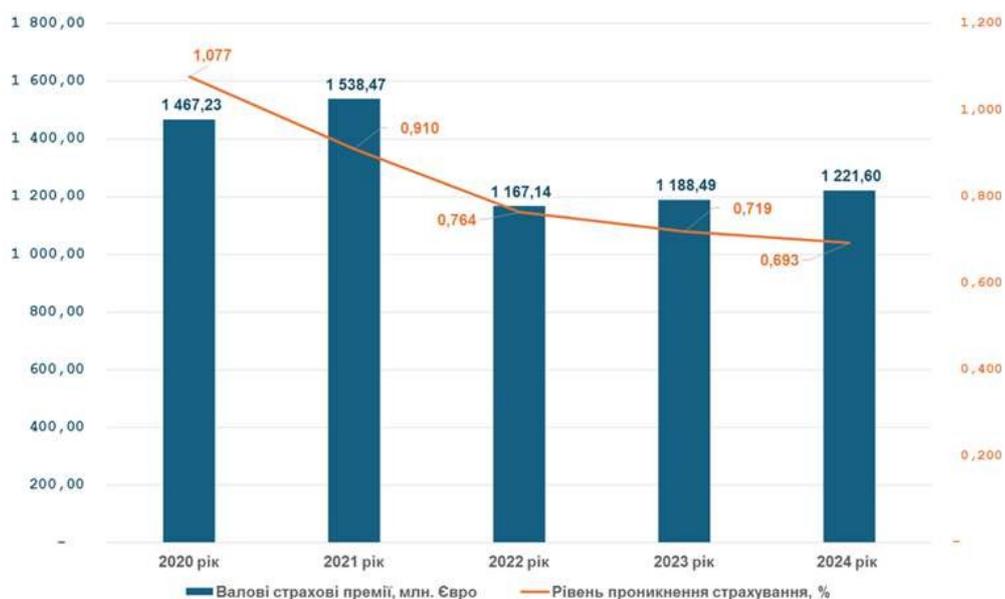
Причинами є: висока інфляція, девальвація національної валюти, нестабільність доходів населення, що не дозволяє масово укладати довгострокові контракти (10-20 років). Крім того, бракує державних гарантій для страхувальників у випадку банкрутства страховика. Саме тому розвиток страхування життя потребує комплексного підходу: захисту внесків, державно-приватного партнерства і інструментів захисту від знецінення активів.

У 2024 році український страховий ринок за номінальними показниками продемонстрував зростання ~12,9 % у порівнянні з 2023 роком. Однак це зростання майже відповідає рівню інфляції (річний індекс споживчих цін у грудні 2024 склав ~12 %). Якщо перерахувати премії у євро чи доларах за середнім курсом, виявляється, що зростання мінімальне, а щодо довоєнного періоду спостерігається зменшення. Очікування на 2025 рік полягає в тому, що надходження премій у валютному вираженні можуть

досягти або навіть перевищити довоєнний рівень, а одним із драйверів стане вільне ціноутворення на автоцивільну відповідальність (ОСЦПВ).

Іншим важливим критерієм є проникнення страхування в економіку — показник, що демонструє співвідношення страхових премій до ВВП. У 2024 році цей показник знизився (з 0,72 % у 2023 до 0,69 %). Для порівняння: у країнах-членах Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) рівень проникнення страхування часто перевищує 10 %, або у країнах з нижчим рівнем розвитку ~2 %. Це вказує на те, що український ринок ще має значний потенціал для розвитку, особливо у сегменті страхування життя, де культура управління ризиками у суспільстві ще формується [31].

Динаміка кількості учасників ринку також демонструє глибинні процеси очищення ринку. За період 2020-2025 років кількість страхових компаній, що здійснюють non-life страхування, скоротилась з ~215 у 2020 до ~54 у 2025 році. Наприклад, на кінець 2024 року залишилося 65 страховиків (55 non-life + 10 життя). До березня 2025 року було ліквідовано ще одну компанію. Такий відтік учасників часто сприймається як позитивний — з ринку пішли явні неплатоспроможні компанії, що підвищує середню якість ринку і рівень довіри.

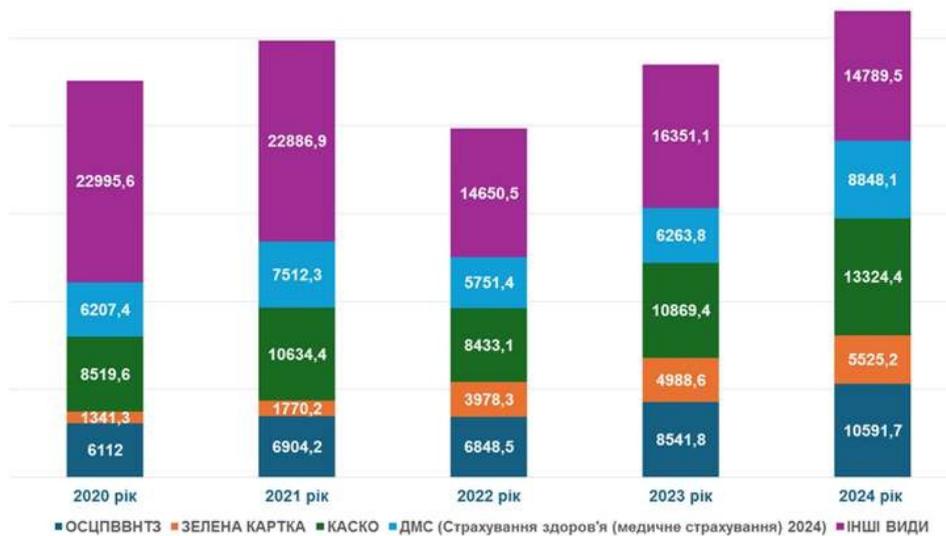

Рис. 2.2. Показник проникнення страхування та обсягу страхових премій на страховому ринку України у 2020-2024 роках, млн. євро

Джерело: [32]

Проблемою розвитку українського страхового ринку є і незбалансованість сукупного страхового портфелю (рис. 2.3).

Структурно страховий портфель є незбалансованим: у 2024 році частка провідних видів: ОСЦПВ, «Зелена картка», КАСКО та добровільне медичне страхування (ДМС) перевищила 72 % премій - на ~7 в.п. більше ніж попереднього року. Частка медичного страхування становила лише ~10 %. У сегменті автострахування частка у 2024 році сягнула ~55 % премій (КАСКО ~25 %, ОСЦПВ ~19,95 %, «Зелена картка» ~10,41 %). Частка добровільного медичного страхування зросла до ~13,16 % - це позитивна тенденція. Однак така домінація автострахування свідчить про відсутність достатньої диверсифікації продуктового портфелю.

Рис. 2.3. Динаміка валових страхових премій за основними класами страхування у 2020-2024 роках, млн. грн.

Джерело: [32]

До загальної характеристики ринку належить і процес тривалого зменшення кількості страховиків (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Динаміка кількості страховиків, що здійснюють страхування інше, ніж страхування життя, в Україні у 2020-2025 роках

Рік	Кількість страховиків	Коментар
2020	215	Кількість страховиків до кризи пов'язаної з пандемією

		коронавірусу.
--	--	---------------

Продовження таблиці 2.1

2021	155	Зменшення кількості страхових компаній через кризу пов'язану з пандемією і зростанням регуляторних вимог до платоспроможності
2022	120	Ухід з ринку слабких, неплатоспроможних компаній під час початку кризи викликаної війною
2023	100	Продовження регуляторної реформи і кризи пов'язаної з війною
2024	55	Впровадження жорстких вимог забезпечення платоспроможності Solvency 2
2025	54	Продовження війни і реформи оцінки платоспроможності

Джерело: [11].

У 2025 році вже видно нові тенденції. За даними за перше півріччя 2025 року, страховий ринок України виріс на ~37,3 % до 33,24 млрд грн у non-life + життя сегментах. Для сегмента non-life зростання склало ~41,3 % (30,48 млрд грн). Основним драйвером стало автостраховання — обов'язкове ОСЦПВ, яке після переходу до вільного ціноутворення значно зросло. Активно зростають також медичне, майнове страхування та КАСКО. Активи страховиків досягли ~81,6 млрд грн. При цьому сегмент страхування життя показує лише незначне зростання (~+4-5 %) - це підтверджує, що структура ринку залишається схильною до ризикового страхування. У цьому контексті також набирає значення сегмент страховки воєнних ризиків (war-risk insurance), що отримує стимул через міжнародні програми й гарантії. Зокрема, для страхування бізнесу та майна в Україні укладаються спеціальні договори з іноземними перестраховиками [32].

Отже, ринок страхування України у 2020-2024 роках пройшов кризи - пандемійну, а потім війну - і зараз знаходиться на етапі поступового відновлення і трансформації. Основні процеси характеризуються номінальним зростанням премій при високій інфляції, переважання ризикового страхування, консолідація ринку, зростання онлайн- каналів

реалізації, розвиток нових продуктів та підвищення регуляторних вимог до фінансової стійкості.

2.2. Організаційно-економічна характеристика ПрАТ СК «ARX»

Страхова компанія «ARX» - один із найпотужніших учасників українського ринку страхування, що входить до складу міжнародного фінансового холдингу Fairfax Financial Holdings Limited (Канада). Компанія є правонаступником відомих українських брендів ВЕСКО та Український Страховий Альянс, які стали основою формування цивілізованого страхового бізнесу в Україні в 1990-х роках.

Історія ARX бере свій початок у 1994 році, коли була створена страхова компанія ВЕСКО, а у 2000 році на ринок вийшов Український Страховий Альянс (УСА). Обидві компанії вирізнялися високою якістю послуг, впровадженням європейських стандартів обслуговування клієнтів та прозорою фінансовою політикою.

У 2007 році французька страхова група AXA Group, один із світових лідерів у галузі страхування, придбала обидві компанії, оцінивши їхній потенціал і динаміку розвитку. Так виник бренд AXA Страхування, який швидко став одним із найвідоміших і найуспішніших на українському ринку. Під брендом AXA компанія працювала понад 10 років, активно розвиваючи інноваційні продукти, цифрові сервіси та впроваджуючи клієнтоорієнтований підхід.

Новий етап у розвитку компанії розпочався у 2019 році, коли стратегічним інвестором став канадський страховий холдинг Fairfax Financial Holdings Limited, який здійснює страхову, перестраховальну та інвестиційну діяльність у понад 40 країнах світу. У результаті ребрендингу компанія отримала сучасну назву ARX і стала частиною глобальної страхової екосистеми Fairfax.

Fairfax є одним із найбільш капіталізованих страхових холдингів світу: станом на 2023 рік загальна сума активів становила понад 65 млрд доларів

США, інвестиційний портфель — близько 39 млрд доларів, а акціонерний капітал — понад 18 млрд доларів США.

Після входження до складу Fairfax компанія ARX продовжила активне зростання, зберігаючи лідерські позиції за обсягом страхових премій. Компанія першою в Україні впровадила сервіс Transparent Customer Feedback, який забезпечує прозорий зворотний зв'язок із клієнтами. Кожен застрахований має змогу оцінити якість врегулювання страхового випадку за п'ятизірковою шкалою, а всі відгуки автоматично публікуються на сайті компанії без модерації з боку страховика. Модерацією займається незалежна міжнародна компанія eKomi — The Feedback Company, що гарантує неупередженість оцінювання.

За даними Національного банку України, за перше півріччя 2022 року компанія ARX посіла перше місце за сумою зароблених страхових премій — 1,525 млрд грн. Того ж року бренд отримав 1-ше місце у номінації «Найкраща страхова компанія у сфері автострахування (КАСКО)» за версією рейтингу ТОП-100. Рейтинги найбільших.

Компанія утримує лідерство на ринку КАСКО вже понад 13 років поспіль, що свідчить про стабільну довіру клієнтів. У 2022 році обсяг премій за КАСКО перевищив 1,5 млрд грн, а рівень задоволеності клієнтів за продуктом «КАСКО Все включено» досяг 97 %.

Попри воєнний стан, компанія не лише зберегла стабільність, а й активно розвиває цифрові рішення. Завдяки мобільному застосунку MyARX клієнти можуть реєструвати страхові події, переглядати договори, сплачувати премії, оформлювати поліси автоцивілки чи туристичного страхування онлайн за 5–6 хвилин. Навіть за відсутності інтернету користувачі мають змогу звернутися до компанії — застосунок працює в офлайн-режимі.

Компанія демонструє високі фінансові результати: – у 2022 році сплачено понад 368 млн грн податків, що забезпечило

входження до ТОП-100 платників податків України;

– 83 % клієнтів задоволені якістю обслуговування;

– компанія має понад 25 ліцензій на здійснення страхових послуг, окрім страхування життя.

Основні напрями діяльності досліджуваної страхової компанії:

– автострахування (КАСКО, ОСЦПВ);

– медичне страхування (ДМС);

– страхування майна;

– страхування цивільно-правової відповідальності;

– страхування від нещасних випадків.

У 2024 році компанія ARX та її дочірня структура ARX Life виплатили клієнтам 1,8 млрд грн страхових відшкодувань, що на 22 % більше, ніж роком раніше. Зокрема, у сегменті автоцивілки (ОСАГО) виплати становили 164 млн грн (+41 %), а у сфері добровільного медичного страхування — 307 млн грн (+16 %).

На ринку non-life страхування України компанія утримує 1-ше місце за обсягом премій — 3,69 млрд грн ($\approx$ 92 млн \$), а її частка разом із іншими компаніями групи Fairfax (UNIVERSALNA, Colonnade) перевищує 14 % ринку.

У 2025 році Fairfax Financial Holdings завершив викуп 30 % акцій ЄБРР у холдингу FFH Ukraine, ставши єдиним власником компаній ARX, ARX Life та UNIVERSALNA. Це посилює вертикальне управління та дозволило підвищити інвестиційну стабільність усієї групи в Україні.

У січні 2025 року компанія ARX спільно з міжнародним брокером McGill & Partners запустила першу в Україні програму страхування воєнних ризиків (War-Risk Insurance) для комерційної нерухомості та іноземних інвестицій. Максимальний ліміт покриття становить до 50 млн доларів США за один ризик, що є важливим кроком у підтримці післявоєнного відновлення економіки.

Станом на серпень 2025 року група ARX перерахувала до державного

бюджету понад 362 млн грн податків і зборів, що на 13,9 % більше, ніж за аналогічний період 2024 року.

Таблиця 2.2

Основні показники діяльності ПрАТ СК «ARX» (2022–2025 рр.)

Рік	Страхові премії, млрд грн	Виплати клієнтам, млрд грн	Податки, млн грн	Частка ринку non-life, %	Рівень задоволеності клієнтів, %
2022	1,53	1,20	368	11	83
2023	2,45	1,45	340	12	85
2024	3,69	1,80	345	13	86
2025*	4,10 (прогноз)	2,00 (прогноз)	362	14	87

Джерела: складено автором [12].

Таким чином, страхова компанія «ARX» пройшла шлях від національного учасника ринку до міжнародного лідера з прозорими стандартами управління, високим рівнем клієнтського сервісу та потужною фінансовою базою. Її сучасна діяльність характеризується інноваційністю, цифровізацією процесів, відповідальним ставленням до клієнтів та активною участю у розвитку українського страхового ринку в умовах воєнного часу.

2.3. Фінансовий аналіз ПрАТ СК «ARX»

У сучасних умовах воєнної нестабільності, зростання ризиків та трансформації ринку страхування в Україні аналіз економічних показників страховика набуває особливого значення. Він дозволяє оцінити фінансову стабільність компанії, виявити динаміку прибутковості та визначити стратегічні напрями розвитку.

Фінансовий стан страхової компанії є результатом взаємодії комплексу показників, які характеризують обсяг залучених коштів, структуру активів, рівень страхових премій, обсяги виплат та ефективність використання фінансових ресурсів. Ключовими серед них є: страхові премії, страхові виплати, резерви, активи, зобов'язання, власний капітал, показники рентабельності та платоспроможності.

Страхові премії — це головне джерело доходів страховика, яке формується в результаті укладення договорів страхування. Їх динаміка відображає рівень ділової активності компанії, частку ринку та ступінь довіри з боку клієнтів. Зростання обсягу премій свідчить про розширення клієнтської бази та ефективність маркетингової політики. У той же час занадто швидке збільшення премій без відповідного зростання резервів може свідчити про ризиковану політику андеррайтингу.

Страхові виплати характеризують рівень виконання зобов'язань страховиком. Оптимальним вважається співвідношення, коли рівень виплат не перевищує 60–70 % премій. Якщо цей показник є надто високим, компанія може втратити прибутковість, а якщо занадто низьким — це може свідчити про недостатню активність у врегулюванні страхових подій або низьку якість обслуговування клієнтів.

Важливим елементом фінансової стійкості страховика є страхові резерви — спеціальні фонди, що формуються для майбутніх виплат за договорами страхування. Вони є гарантією виконання зобов'язань перед клієнтами. Структура резервів має бути збалансованою за строками і ліквідністю активів, у які вони інвестуються.

Одним із найважливіших індикаторів є показники платоспроможності та ліквідності, що визначають спроможність страхової компанії своєчасно виконувати фінансові зобов'язання. Платоспроможність оцінюється співвідношенням власного капіталу до обсягу страхових резервів або зобов'язань. Якщо коефіцієнт платоспроможності перевищує одиницю, компанія вважається фінансово стійкою.

Додатково аналізують структуру активів страховика. Переважна частина активів має бути представлена високоліквідними інструментами — банківськими депозитами, державними цінними паперами, корпоративними облігаціями, що мають високий кредитний рейтинг. Раціональна структура активів забезпечує стабільність грошових потоків і зменшує ризики неплатоспроможності.

Важливу роль у оцінці ефективності діяльності відіграють показники прибутковості. Основними серед них є:

Рентабельність активів (ROA) — характеризує ефективність використання всіх активів компанії.

Рентабельність власного капіталу (ROE) — відображає рівень прибутку, отриманого на кожен гривню власного капіталу.

Рівень операційної маржі — співвідношення прибутку від страхової діяльності до отриманих премій.

Оцінюючи ефективність страхового портфеля, варто враховувати структуру видів страхування. Компанії, що мають диверсифікований портфель — автострахування, медичне страхування, страхування майна та відповідальності — менше залежать від коливань попиту у певному сегменті ринку. Це знижує ризики втрат і підвищує стабільність прибутків.

Важливим показником для аналізу є коефіцієнт комбінованих витрат (Combined Ratio), який поєднує показники збитковості (Loss Ratio) та витрат на ведення справи (Expense Ratio). Якщо його значення менше 100 %, компанія працює з прибутком від основної діяльності. Якщо перевищує — страховик потребує коригування тарифної або андеррайтингової політики.

Не менш значущими є показники ділової активності, зокрема: швидкість обігу активів, коефіцієнт оновлення страхового портфеля, динаміка приросту клієнтської бази, обсяг інвестиційного доходу. Ці індикатори допомагають оцінити здатність страховика адаптуватися до ринкових змін і підвищувати ефективність своєї діяльності.

У практиці аналізу фінансового стану страховиків використовуються також інтегральні показники фінансової стійкості, які враховують не лише обсяги капіталу й резервів, а й структуру пасивів, збалансованість потоків грошових коштів, співвідношення довгострокових і короткострокових зобов'язань.

В умовах цифровізації страхового ринку дедалі більшого значення набуває оцінка інноваційної активності страхової компанії: рівень

автоматизації процесів, розробка онлайн-продуктів, використання мобільних застосунків і платформ самообслуговування клієнтів. Ефективність цифрових каналів продажів також впливає на економічні показники, зменшуючи адміністративні витрати та прискорюючи обіг коштів.

Слід зазначити, що у 2024–2025 роках Національний банк України посилив вимоги до розкриття фінансової звітності страховиків, запровадивши нові стандарти оцінки платоспроможності, наближені до принципів Solvency II. Це дозволяє підвищити прозорість ринку та забезпечити додатковий захист інтересів страхувальників.

Отже, економічний аналіз діяльності страховика є комплексним процесом, який охоплює оцінку фінансової стійкості, платоспроможності, прибутковості, ефективності використання активів та якісного складу страхового портфеля. амец і показники формують основу для стратегічного планування, управління ризиками й забезпечення стабільності страхової компанії на конкурентному ринку. Системний моніторинг ключових економічних індикаторів дозволяє страховикам своєчасно реагувати на зміни зовнішнього середовища, підвищувати ефективність і забезпечувати довгострокову фінансову надійність

Проаналізуємо основні економічні показники стану страховика ПрАТ СК «ARX» (у табл.2.3.).

Таблиця 2.3

Основні фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ СК «ARX» за період 2021-2024 рр.

Найменування показника	Роки				Відхилення					
	2021	2022	2023	2024	Абсол., тис. грн+/-			Відн.,%		
					2022/2021	2023/2022	2024/2023	2022/2021	2023/2022	2024/2023
Чисті зароблені страхові премії, тис грн	2018548	2346190	2886159	2935548	327642	539969	49389	16%	23%	2%
Адміністративні витрати, тис.	461333	494710	529969	610243	33 377	35 259	80274	7%	7%	15%

грн										
Витрати на збут, тис. грн	512455	617259	803140	826012	104804	185881	22872	20%	30%	3%

Продовження таблиці 2.3.

Фінансовий результат до оподаткування	187303	438550	328461	750012	251247	-110089	421551	134%	-25%	128%
Чистий прибуток, тис. грн	96 976	298658	197436	537377	201682	-101222	33994 1	208%	-34%	172%

*Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ СК «ARX»
(додаток А)*

Відповідно до таблиці 2.3. чисті зароблені страхові премії ПрАТ СК «ARX» у 2023 році становив 2 886 159 тис.грн що на 23% більше ніж у 2022 році.

Адміністративні витрати протягом кожного року зростали, це пов'язано з підвищенням рівня мінімальної заробітної плати, інфляції.

Витрати на збут у 2024 році зросли лише на 3% та становили 826 012 тис.грн, це означає що компанія ARX має ефективний відділ продажу, оскільки не потребує додаткових витрат на збут.

Фінансовий результат до оподаткування у 2023 році становив 328 461 тис. грн, що на 110 089 зменшився від попереднього 2022 року.

Чистий прибуток 2024 р. становив 537 377 тис. грн, що становив 172% до попереднього року.

Не менш важливим джерелом інформації про фінансовий стан страхової компанії є баланс страховика (форма №1), для проведення аналізу прибутку страхової організації, у першу чергу, необхідно провести аналіз структури й динаміки його доходів і видатків.

Більш детальну динаміку та структуру доходів СК «ARX» у період

2021- 2024 рр. подано в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка складу доходів ПрАТ СК «ARX» за 2021-2024 рр.

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, тис грн			
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2024-2021
Чисті зароблені страхові премії	2018548	2346190	2886159	2935548	327642	539969	49389	917000
Інші операційні Доходи	185640	195409	12426	91458	9769	-182983	79032	-94182
Дохід від участі в Капіталі	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші фінансові Доходи	86727	100809	174804	232130	14082	73995	57326	145403
Інші доходи	63729	102146	31237	217592	38417	-70909	186355	153863
Разом доходів	2354644	2744554	3104626	3476728	389910	360072	372102	1122084
Структура доходів ПрАТ СК «ARX» за 2021-2024 рр.								
Показник	2021 р.	2022р.	2023 р.	2024 р.	Відносне відхилення, %			
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2024-2021
Чисті Зароблені страхові премії	73,55	85,49	92,96	84,43	11,94	7,48	-8,53	10,89
Інші операційні Доходи	6,76	7,12	0,40	2,63	0,36	-6,72	2,23	-4,13
Дохід від участі в Капіталі	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші фінансові Доходи	3,16	3,67	5,63	6,68	0,51	1,96	1,05	3,52
Інші доходи	2,32	3,72	1,01	6,26	1,40	-2,72	5,25	3,94
Разом доходів	100	100	100	100	-	-	-	-

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ СК «ARX»

В умовах цифровізації страхового ринку дедалі більшого значення

набуває оцінка інноваційної активності страхової компанії: рівень автоматизації процесів, розробка онлайн-продуктів, використання мобільних застосунків і платформ самообслуговування клієнтів. Ефективність цифрових каналів продажів також впливає на економічні показники, зменшуючи адміністративні витрати та прискорюючи обіг коштів.

Динаміку складу доходів розображено на рис 2.4.

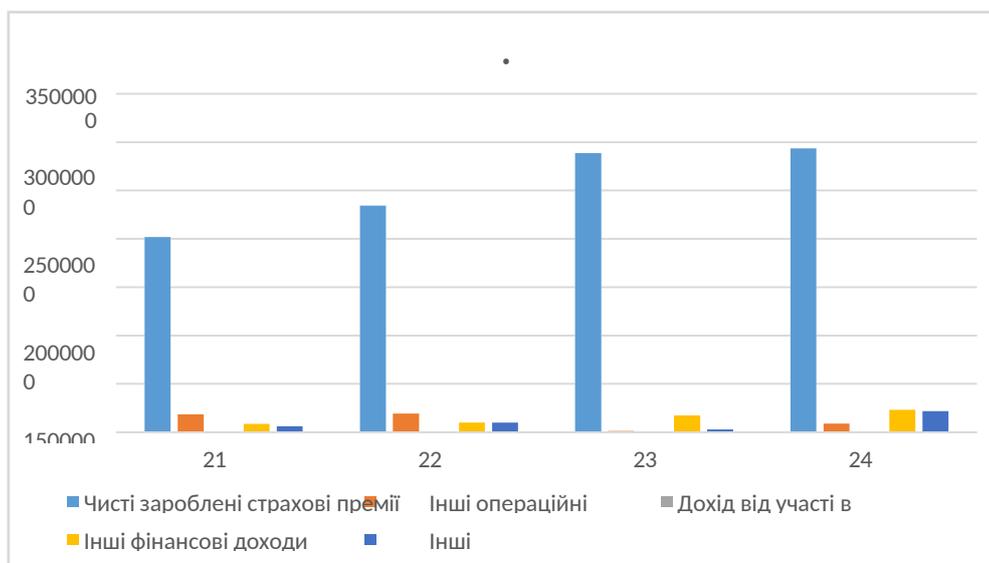

Рис. 2.4. Динаміка складу доходів ПрАТ СК «ARX» за 2021-2024 рр.

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ СК «ARX»

Проаналізувавши таблицю 2.4, можна зробити висновок, що дохідна частина не тільки збільшилася, але й відбулися її структурні зміни.

Дохід за звітний період зріс на 1 122 084 тис. грн., становлячи в 2021 році 2 354 644 тис. грн., в 2022 році – 3 476 728 тис. грн. На це вплинуло збільшення чистих зароблених страхових премій, інших фінансових доходів та інших доходів.

Аналіз структури доходів ПрАТ СК «ARX» показує, що основну частку складають чисті зароблені страхові премії, а саме 73,55% – у 2021 р., 85,49% – у 2022 р., 92,96% – у 2023 р. та 84,43% – у 2024 р.

Не дивлячись на те, що чисті зароблені страхові премії зросли, їх частка на кінець 2022 року в сумі загальних доходів зменшилась. Натомість збільшилася частка інших фінансових доходів та інших доходів.

Частка операційних доходів зменшилась з 7,12% до 2,63%.

Динаміка та структура витраткв ПрАТ СК «ARX» за 2021-2024 рр.,
надано в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Динаміка складу витрат ПрАТ СК «ARX» за 2021-2024 рр.

Показник	2021 р	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Абсолютне відхилення, тис. грн.			
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2024-2021
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	961220	1009058	1268521	1012162	47838	259463	-256359	50942
Витрати від зміни інших страхових резервів	32978	21331	64908	51641	-11647	43577	-13267	18663
Адміністративні витрати	461333	494710	529969	610243	33377	35259	80274	148910
Витрати на збут	512455	617259	803140	826012	104804	185881	22872	313557
Інші операційні витрати	42657	73945	29390	69131	31288	-44555	39741	26474
Фінансові витрати	8151	7364	5448	4635	-787	-1916	-813	-3516
Інші витрати	115964	46574	74789	152890	-69390	28215	78101	36926
Витрати (дохід) з податку на прибуток	90327	139892	131025	212635	49565	-8867	81610	122308
Разом витрат	2225085	2410133	2907190	2939349	185048	497057	32159	714264
Структура витрат ПрАТ СК «ARX» за 2021-2024 рр.								
Показник	2021 р	2022 р.	2023 р.	2024 р.	Відносне відхилення, %			
					2022-2021	2023-2022	2024-2023	2024-2021
Чисті понесені збитки за страховими виплатами	39,88	41,87	43,63	34,43	1,98	1,77	-9,2	-5,45
Витрати від зміни інших страхових резервів	1,37	0,89	2,23	1,76	0,48	1,35	-0,48	0,39
Адміністративні витрати	19,14	20,53	18,23	20,76	1,38	-2,3	2,53	1,62
Витрати на збут	21,26	25,61	27,63	28,1	4,35	2,01	0,48	6,84
Інші операційні витрати	1,77	3,07	1,01	2,35	1,3	-2,06	1,34	0,58
Фінансові витрати	0,34	0,31	0,19	0,16	0,03	-0,12	-0,03	-0,18
Інші витрати	4,81	1,93	2,57	5,2	2,88	0,64	2,63	0,39

Витрати (дохід) з податку на прибуток	3,75	5,8	4,51	7,23	2,06	-1,3	2,73	3,49
Разом витрат	100	100	100	100	0	-	-	-

Джерело: складено автором на основі фінансової звітності ПрАТ СК «ARX»

Аналіз таблиці 2.5 свідчить про поступове зростання витрат ПрАТ СК «ARX». Переважна більшість показників мали тенденцію до зростання, однак лише фінансові витрати знизились на 3 516 тис. грн. та становили у 2024 році 4 635 тис. грн.

Чисті понесені збитки за страховими виплатами зросли протягом 2021-2024 рр., на 50 942 тис. грн.

Збільшення витрат на 714 264 тис. грн., або 29,64% відбулось через зростання витрат з податку на прибуток в розмірі 122 308 тис. грн, або 87,43%, витрат на збут – 313 557 тис, грн., або 50,80%, витрат від зміни інших страхових резервів – 18 663 тис. грн., або 87,49% та інших витрат – 36 926 тис. грн., або 79,28%.

Зріст інших витрат зумовлений благодійною допомогою в 2024 році, а на зростання адміністративних та інших операційних витрат вплинули витрати на персонал, відрахування на соціальні заходи, витрати на оренду.

Показники динаміки структури свідчать про те, що чисті понесені збитки за страховими виплатами займають найбільшу частку в структурі витрат СК «ARX», а саме 39,88% у 2021 р, 41,87% – у 2022 р., 43,63% – у 2023 р. та 34,43% – у 2024 р.

Далі за величиною витрат йдуть витрати на збут. Їх частка в загальній структурі витрат складає 21,26 – 2021 р., 25,61% - 2022 р., 27,63% - у 2023 р. та 28,1% – у 2024 р.

Адміністративні витрати мали дещо меншу частку в межах 18-21%.

Інші статті витрат є незначними та складають менше 10% в загальній структурі.

Отже, виходячи з проведеного аналізу витрат СК «ARX», можна зробити висновок, що основні статті витрат мають тенденцію до збільшення, а основну частку в їх структурі займають чисті понесені збитки за

страховими виплатами.

Висновки до розділу 2

Страховий ринок України у 2020–2025 роках зазнав суттєвих трансформацій під впливом пандемії COVID-19, повномасштабної війни, інфляційних процесів і регуляторних реформ.

У цей період спостерігалася номінальна динаміка зростання страхових премій, проте в реальному вимірі показники залишаються нижчими за довоєнний рівень. Основні зміни відбулися у структурі ринку — посилення ролі ризикового страхування (понад 90 % премій) при низькій частці страхування життя (~10 %).

Водночас ринок поступово демонструє ознаки стабілізації: скорочується кількість неплатоспроможних компаній, підвищується якість капіталу, впроваджуються стандарти Solvency II, що сприяє зміцненню довіри клієнтів.

Сегмент автострахування (ОСЦПВ, КАСКО, «Зелена картка») залишається домінуючим, тоді як медичне страхування демонструє позитивну динаміку.

У 2024–2025 рр. почалося поступове відновлення ринку: премії зросли майже на 13 %, активізувалися онлайн-канали продажів і з'явилися нові страхові продукти, зокрема war-risk insurance. Однак низький рівень проникнення страхування у ВВП (0,69 %) свідчить про значний потенціал подальшого розвитку, особливо в сегменті страхування життя та корпоративного страхування.

Отже, український страховий ринок перебуває на етапі структурного оновлення, переходу до якісніших стандартів управління ризиками та підвищення фінансової стійкості. Подальше зростання пов'язане з цифровізацією процесів, посиленням ролі міжнародних партнерств і впровадженням державних гарантій захисту страхувальників.

РОЗДІЛ 3

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

РОЗВИТКУ СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ

3.1. Стан і виклики страхового ринку України в умовах війни

Воєнний стан в Україні призвів до різкого зростання ризиків, які безпосередньо впливають на діяльність страхових компаній. Зруйнована інфраструктура, скорочення ділової активності, евакуація населення, зниження платоспроможності клієнтів — усе це суттєво зменшило обсяги страхових премій у низці сегментів. Одночасно виникли нові категорії ризиків, пов'язані з військовими діями, терористичними актами, втратами майна, евакуацією бізнесу тощо.

Серед ключових проблем розвитку ринку можна виділити такі:

1. Зростання непередбачуваних ризиків. Воєнні дії унеможливають повноцінну оцінку збитків та формування справедливих страхових тарифів.
2. Зниження ліквідності та капіталізації страхових компаній. Через економічну рецесію зменшується обсяг страхових премій, що впливає на платоспроможність страховиків.
3. Недостатня диверсифікація страхових продуктів. Більшість компаній залишаються орієнтованими на традиційні види страхування, не враховуючи зростаючу потребу у страхуванні воєнних ризиків, кібератак чи бізнес-перерв.
4. Регуляторні обмеження та відсутність гнучкої державної підтримки. Незважаючи на активність Національного банку України як регулятора, законодавча база страхування у воєнний час потребує оновлення та адаптації до нових умов.

5. Зниження довіри населення до страхового сектору. Високий рівень непевності, складні умови виплат та недостатня інформованість населення знижують рівень проникнення страхування в економіку.

Світова практика демонструє, що страхові ринки, які зіткнулися з масштабними катастрофами, військовими конфліктами або кризами, активно використовували інноваційні та державні механізми для стабілізації ситуації.

1. Європейський Союз. Після кризи 2008 року країни ЄС розробили низку регуляторних ініціатив, спрямованих на підвищення фінансової стійкості страхових компаній (зокрема директиву Solvency II). Ця система передбачає ризик-орієнтований підхід до оцінки капіталу, моніторинг платоспроможності та прозору звітність. Для України доцільно адаптувати окремі положення Solvency II у національне законодавство, забезпечивши більш точну оцінку ризиків і вимог до капіталу.

2. Велика Британія. У період пандемії COVID-19 британські страховики активно використовували цифрові канали продажу, онлайн-консультації та дистанційні сервіси врегулювання страхових випадків. Цей досвід є особливо актуальним для України в умовах воєнного стану, коли фізичний доступ клієнтів до офісів обмежений.

3. США. Американський ринок відзначається високим рівнем державно-приватного партнерства у сфері страхування катастрофічних ризиків (зокрема через програми страхування від повеней, терористичних актів, стихійних лих). Такий підхід можна адаптувати в Україні для страхування військових ризиків або руйнувань інфраструктури.

4. Польща та країни Балтії. Після вступу до ЄС ці країни провели глибоку інституційну реформу страхового ринку, зокрема створили фонди гарантування страхових виплат, національні програми перестраховування та посилили цифрову інтеграцію сектору. Україна може запозичити цей досвід у контексті формування фонду гарантування страхових відшкодувань за випадками, пов'язаними із війною.

З огляду на поточні виклики, вдосконалення функціонування

страхового ринку України має здійснюватися за кількома стратегічними напрямками:

а) Інституційне посилення та реформування державного регулювання:

Необхідно забезпечити комплексне оновлення нормативно-правової бази страхування відповідно до європейських стандартів. Зокрема, варто:

- запровадити ризик-орієнтований підхід до нагляду, що дасть змогу своєчасно виявляти потенційні загрози фінансовій стабільності страховиків;
- створити державну програму перестраховання воєнних ризиків, аналогічну європейським моделям страхування катастрофічних подій;
- удосконалити механізми державного страхування військовослужбовців, переселенців та об'єктів критичної інфраструктури;
- посилити вимоги до прозорості діяльності страховиків, зокрема щодо структури капіталу, платоспроможності та використання страхових резервів.

б) Диверсифікація страхових продуктів:

Удосконалення страхового ринку неможливе без розширення лінійки страхових послуг. Необхідно стимулювати розвиток таких напрямів:

- військове страхування — покриття збитків від руйнування майна, поранення або загибелі під час воєнних дій;
- страхування бізнес-перерв — компенсація втрат прибутку через призупинення діяльності підприємств;
- страхування кіберризиків — особливо актуальне для банківського та державного сектору в умовах зростання гібридних загроз;
- страхування сільськогосподарських ризиків, що поєднує кліматичні та воєнні фактори;
- мікрострахування для соціально вразливих верств населення, що сприятиме підвищенню фінансової інклюзії.

в) Розвиток перестраховання та міжнародної кооперації:

В умовах війни особливої актуальності набуває співпраця з міжнародними перестраховими компаніями. Україна має:

- створити державну перестрахову компанію або спеціальний гарантійний фонд, який покриватиме частину ризиків, пов'язаних із війною;
- забезпечити доступ українських страховиків до глобальних перестрахових ринків;
- укласти двосторонні угоди з іноземними страховими асоціаціями для обміну досвідом і спільного розвитку стандартів оцінки ризиків.

г) Підвищення довіри населення до страхового сектору

Необхідно активізувати інформаційно-просвітницьку роботу, спрямовану на підвищення фінансової грамотності населення, пояснення ролі страхування як інструменту соціального захисту. Варто впровадити:

- систему публічних рейтингів надійності страхових компаній;
- єдиний державний портал страхових послуг, де клієнти зможуть перевіряти ліцензії, залишати відгуки та подавати заявки онлайн;
- програми страхової освіти у вищих навчальних закладах для формування нової генерації фахівців галузі.

Також, варто зазначити, що цифровізація є ключовим чинником підвищення ефективності страхового сектору. Перехід до цифрових технологій дає змогу скоротити адміністративні витрати, підвищити точність оцінки ризиків та забезпечити прозорість операцій.

Впровадження електронних полісів (e-policy) забезпечує спрощення процедур оформлення договорів, мінімізацію бюрократії та оперативний доступ клієнтів до послуг. Національний банк України вже запровадив електронний документообіг у сфері автострахування (ОСЦПВ), але доцільно поширити цей механізм і на інші види страхування.

Використання аналітики великих даних і технологій AI дозволяє більш точно прогнозувати ризики, формувати індивідуальні страхові пропозиції та швидко здійснювати врегулювання страхових випадків. Зокрема,

застосування алгоритмів машинного навчання допоможе оптимізувати андеррайтинг і підвищити точність визначення тарифів.

Технологія блокчейн може забезпечити прозорість і незмінність страхових транзакцій, що підвищує довіру між клієнтами та страховиками. Особливу увагу необхідно приділяти кібербезпеці — у період війни інформаційна стійкість стає не менш важливою, ніж фінансова.

Розвиток мобільних застосунків, чат-ботів і платформ онлайн-комунікацій дозволяє клієнтам укладати договори, здійснювати платежі та отримувати консультації без фізичного відвідування офісів. Це особливо актуально для громадян, які переміщені всередині країни або перебувають за кордоном.

На основі проведеного аналізу нами було запропоновано низку практичних рекомендацій:

1. Розробити Національну стратегію розвитку страхового ринку до 2030 року, яка визначатиме ключові напрями реформування, цифровізації та інтеграції до європейського фінансового простору.
2. Створити Державну агенцію гарантування страхових виплат, яка забезпечуватиме відшкодування збитків у разі банкрутства страховика або настання форс-мажорних обставин.
3. Запровадити спеціальні програми державно-приватного страхування, зокрема у сферах відновлення інфраструктури, енергетики, транспорту та аграрного сектору.
4. Адаптувати законодавство до директив ЄС, насамперед Solvency II, з метою підвищення капітальної стійкості страховиків і довіри іноземних інвесторів.
5. Розвивати цифрову екосистему страхового ринку — створення єдиної електронної платформи для реєстрації полісів, обміну інформацією між компаніями та клієнтами, інтеграції з «Дією».
6. Стимулювати розвиток перестраховання, залучаючи міжнародних партнерів і створюючи національний перестраховий пул для покриття

воєнних ризиків.

7. Запровадити систему податкових стимулів для громадян і бізнесу, які активно користуються страховими послугами (наприклад, можливість часткового відшкодування страхових платежів).
8. Забезпечити страхову освіту населення, включаючи освітні програми у школах і ВНЗ, спрямовані на формування культури фінансової безпеки.

Отже, функціонування страхового ринку України в умовах війни є надзвичайно складним процесом, що вимагає глибокої адаптації до нових реалій. Незважаючи на кризові явища, галузь має значний потенціал розвитку завдяки цифровізації, міжнародній інтеграції та підвищенню ролі держави як гаранта стабільності.

Удосконалення роботи страхового ринку має відбуватися комплексно — через модернізацію законодавчої бази, створення умов для розвитку нових страхових продуктів, розширення перестрахових механізмів, зміцнення довіри населення та активне впровадження інноваційних технологій.

Запозичення найкращих міжнародних практик, зокрема стандартів Solvency II, системи державного перестраховування та цифрових платформ страхування, сприятиме формуванню конкурентоспроможного, стійкого та прозорого страхового ринку, здатного забезпечити належний рівень захисту громадян і бізнесу навіть у найскладніших умовах воєнного та післявоєнного періоду.

3.2. Прогноз функціонування та розвитку страхового ринку України

Ринок страхових послуг України зазнав суттєвих трансформацій у період воєнного стану, що пов'язано з підвищенням рівня економічної та соціальної невизначеності, а також збільшенням ризиків для майна, життя та здоров'я громадян і суб'єктів господарювання. У цих умовах спостерігається значне зростання попиту на страхові продукти, які забезпечують фінансовий захист від негативних наслідків воєнних дій, що, у свою чергу, стимулює

розвиток нових страхових механізмів та моделей управління ризиками.

Фінансові та організаційні зміни в діяльності страхових компаній включають адаптацію до нових категорій ризиків, перегляд принципів андеррайтингу та посилення фінансової стійкості. Високий рівень невизначеності у зоні бойових дій змушує страхові компанії обмежувати покриття для територій з активними конфліктами, оскільки ризики там надзвичайно високі і складні для оцінки. Паралельно компанії нарощують страхові резерви та власний капітал, що забезпечує стабільність виконання зобов'язань перед страхувальниками відповідно до регуляторних вимог.

Основні тенденції розвитку ринку страхових послуг:

1. Адаптація до нових ризиків та потреб клієнтів:
Через зростання воєнних загроз страхові компанії розширюють спектр послуг, включаючи страхування майна, життя та здоров'я. Зокрема, спостерігається збільшення пропозицій щодо страхування майна від руйнувань, пошкоджень або втрати через військові дії, а також страхування життя та здоров'я від наслідків бойових конфліктів. Також на ринку з'являються інноваційні моделі покриття, які враховують комбіновані ризики — наприклад, одночасне страхування майна та відповідальності перед третіми особами.

2. Розробка спеціалізованих страхових продуктів
У відповідь на актуальні потреби ринку страхові компанії впроваджують:

- ~ Військове страхування, що покриває збитки військовослужбовців та цивільних осіб у зоні конфлікту;
- ~ Страхування від терористичних актів та саботажів;
- ~ Страхування бізнесу з урахуванням порушень логістики, втрати доходів та ризиків зруйнованої інфраструктури.

Крім того, страховики активно впроваджують програми підтримки клієнтів, що включають тимчасове відтермінування страхових внесків, консультації щодо управління ризиками та адаптацію страхових продуктів під специфіку клієнта.

3.Зміцнення фінансової стійкості та управління ризиками
Для забезпечення стабільності виплат за збитками, пов'язаними з воєнними діями, страховики збільшують резерви та капітал, залучають додаткові інвестиції та оптимізують структуру активів. Особливу увагу приділено управлінню ліквідністю та оцінці платоспроможності, що дозволяє страхувальникам бути впевненими у виконанні фінансових зобов'язань. Позитивною тенденцією є зростання власного капіталу на одну страхову компанію, що свідчить про підвищення загальної фінансової надійності сектору.

4.Інновації та діджиталізація страхових послуг
Страхові компанії активно впроваджують цифрові технології, які підвищують ефективність обробки даних, оцінки ризиків та виплат за страхуванням.

5. Серед ключових технологій — блокчейн, штучний інтелект та автоматизовані системи андеррайтингу. Діджиталізація також дозволяє забезпечити зручність для клієнтів і оперативність обслуговування, формуючи новий рівень комунікації між страховиком та страхувальником. Як зазначають науковці, «діджиталізація стала основою сучасного розвитку страхового ринку, поєднуючи технології та телекомунікаційні системи для підвищення якості обслуговування та ефективності управління ризиками».

Таблиця 3.1.

Прогноз валових страхових премій в Україні на 2025–2027 рр.

з трьома сценаріями: песимістичним, оптимістичним та середнім.

Рік	Песимістичний сценарій (млрд грн)	Середній сценарій (млрд грн)	Оптимістичний сценарій (млрд грн)
2025	28,5	33,0	37,5
2026	29,0	35,0	40,0
2027	29,5	37,5	43,0

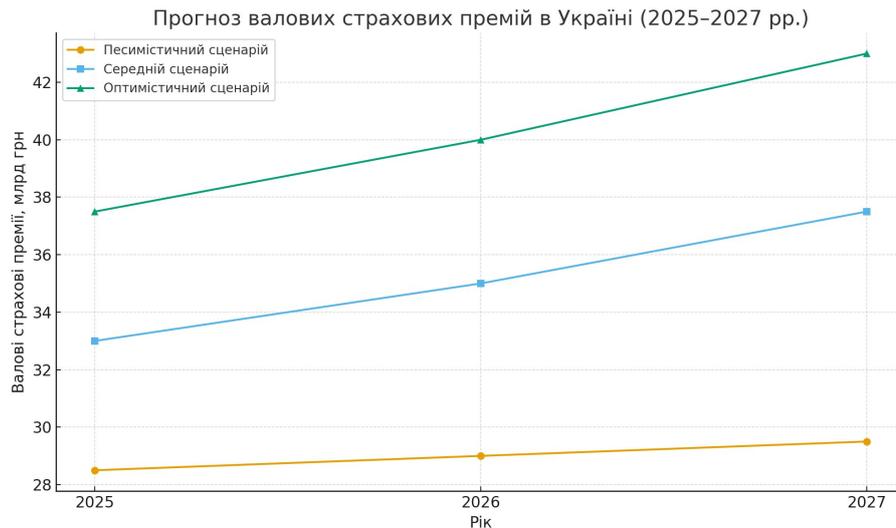
Джерело: власні розрахунки на основі офіційної статистичної інформації.

~ Песимістичний сценарій враховує можливі негативні фактори: економічну нестабільність, подовження воєнних дій, зниження попиту на страхові

продукти.

- ~ Середній сценарій відображає помірне зростання ринку з урахуванням адаптації компаній та стабілізації економічної ситуації.
- ~ Оптимістичний сценарій передбачає швидке відновлення ринку, активний розвиток страхових продуктів та зростання попиту.

Побудуємо графік прогнозу, щоб наочно показати динаміку розвитку страхових премій по сценаріях на 2025–2027 рр.

Рис. 3.1. Прогноз валових страхових премій в Україні на 2025–2027 рр. по трьох сценаріях

На рис. 3.1. представлено прогноз валових страхових премій в Україні на 2025–2027 рр. по трьох сценаріях.

- ~ Песимістичний сценарій (круглі маркери) показує мінімальне зростання ринку.
- ~ Середній сценарій (квадратні маркери) демонструє помірне збільшення премій.
- ~ Оптимістичний сценарій (трикутні маркери) відображає швидке відновлення та активний розвиток ринку.

Таким чином, ринок страхових послуг України демонструє високу здатність до адаптації та інновацій у складних умовах воєнного стану. Його розвиток характеризується розширенням спектра страхових продуктів, впровадженням спеціалізованих програм, посиленням фінансової стабільності компаній та інтеграцією сучасних технологій. Це створює

передумови для забезпечення надійного фінансового захисту громадян і бізнесу та формує основу для подальшого сталого розвитку страхового сектору в умовах підвищених ризиків.

Висновки до розділу 3

Підводячи підсумок проведеного дослідження у третьому розділі кваліфікаційної роботи магістра, можна зазначити наступне.

Ринок страхових послуг України в умовах війни продемонстрував високу здатність до адаптації, структурних змін і технологічної трансформації. Зіткнувшись із безпрецедентними викликами — воєнними ризиками, економічною нестабільністю, руйнуванням інфраструктури та падінням платоспроможності населення — страхові компанії змогли зберегти ключові функції фінансового захисту громадян і бізнесу, поступово переорієнтувавши свою діяльність на задоволення актуальних потреб суспільства.

Проведений аналіз засвідчує, що подальший розвиток страхового ринку має базуватися на кількох стратегічних засадах: інституційне оновлення та державна підтримка; диверсифікація страхових продуктів; міжнародна інтеграція; діджиталізація страхового ринку; підвищення фінансової грамотності та довіри населення.

Міжнародний досвід демонструє, що ефективний страховий ринок у кризових умовах формується на основі державного регулювання, цифрових технологій і державно-приватного партнерства. Україна, спираючись на ці приклади, має можливість побудувати власну модель стійкого страхового сектору, здатного забезпечити не лише відновлення післявоєнної економіки, а й розвиток системи фінансової безпеки громадян.

Отже, вдосконалення роботи страхового ринку в умовах війни повинно здійснюватися на засадах інституційної гнучкості, інноваційності та соціальної відповідальності. Поєднання європейських регуляторних стандартів, державних механізмів підтримки, цифрових технологій і сучасних ризик-менеджмент-підходів сприятиме формуванню конкурентоспроможного, стійкого та прозорого страхового ринку України. Такий ринок стане важливим елементом післявоєнного економічного

відновлення, забезпечуючи надійний фінансовий захист громадян, підприємств і держави в цілому.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У ході кваліфікаційної роботи було встановлено, що одним із ключових принципів страхової медицини є забезпечення економічної та соціальної захищеності середніх та малозабезпечених верств населення, а також гарантованість прав кожного громадянина на якісну медичну допомогу. Нова система охорони здоров'я в Україні повинна базуватися на цих принципах через обов'язкове державне страхування. Наразі в Україні діє державна система фінансування охорони здоров'я, яка мала б забезпечити безкоштовну якісну медичну допомогу, але на практиці це не завжди так. Це зумовлено дефіцитом фінансових ресурсів і неефективною системою перерозподілу коштів.

У магістерській кваліфікаційній роботі комплексно досліджено теоретичні, методологічні та практичні аспекти функціонування і розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану та економічної нестабільності. Розкрито його роль у забезпеченні фінансової стійкості економіки, соціальному захисті громадян та формуванні інвестиційного потенціалу держави.

Встановлено, що страховий ринок є важливим елементом фінансової системи країни, який виконує функції перерозподілу ризиків, акумуляції ресурсів, інвестування капіталу та формування довгострокової економічної стабільності. Його розвиток є ключовим чинником підвищення фінансової безпеки, довіри до фінансових інститутів і стимулювання відновлення економіки після кризи.

Проведений аналіз показав, що в умовах повномасштабної війни страховий ринок України зазнав суттєвих трансформацій. Серед основних тенденцій 2022–2025 років визначено:

- скорочення кількості страхових компаній і концентрацію капіталу у

- великих учасників ринку;
- посилення ролі Національного банку України як регулятора і впровадження нових вимог до платоспроможності та капіталізації;
  - активне запровадження цифрових технологій — електронних полісів, онлайн-продажів, дистанційного врегулювання страхових випадків;
  - розвиток нових видів страхування, зокрема воєнних, політичних, медичних та інвестиційних ризиків;
  - збільшення обсягів страхових премій при одночасному зростанні виплат і фінансових результатів страхових компаній.

Особливу увагу приділено аналізу діяльності ПрАТ «СК «ARX», однієї з провідних страхових компаній України. Встановлено, що компанія зберегла фінансову стабільність навіть в умовах воєнних викликів, посилює позиції на ринку завдяки цифровізації сервісів, розширенню асортименту страхових продуктів і високому рівню клієнтської довіри. ПрАТ «СК «ARX» продемонструвало ефективну модель управління ризиками, диверсифікацію портфеля та стабільне зростання страхових премій (до 4,1 млрд грн у 2025 році), що підтверджує доцільність застосування інноваційних методів управління і гнучкої стратегії розвитку.

Методологічною основою дослідження стало поєднання системного, інституційного, статистико-економічного, актуарного та експертно-якісного підходів, що дозволило забезпечити багатовимірний аналіз процесів на ринку страхування. Використання економіко-статистичних методів, регресійного моделювання, сценарного прогнозування та порівняльно-правового аналізу дало змогу ідентифікувати основні чинники впливу на розвиток страхового сектору, визначити ризики та сформувати напрями його вдосконалення.

Результати дослідження підтверджують, що попри війну, український страховий ринок зберігає здатність до відновлення та демонструє ознаки стабілізації. Спостерігається поступове відновлення довіри до страхових компаній, підвищення якості капіталу, збільшення обсягів премій і розвиток електронних сервісів. Водночас виявлено низку системних проблем: низький

рівень проникнення страхування у ВВП (менше 1 %), обмежена диверсифікація страхового портфеля, нерозвинутість сегмента страхування життя, дефіцит перестраховальної спроможності, недостатня фінансова грамотність населення та потреба у вдосконаленні нормативної бази.

У роботі доведено, що подальший розвиток страхового ринку України має здійснюватися за кількома ключовими напрямками:

- імплементація стандартів Solvency II, що забезпечить підвищення платоспроможності страховиків і довіри до ринку;
- цифровізація страхових процесів — запровадження інноваційних ІТ-рішень, big data, штучного інтелекту у страхуванні;
- розвиток нових продуктів — страхування воєнних, кібер- та екологічних ризиків;
- підвищення фінансової культури населення та прозорості взаємодії між страховиками і споживачами;
- розширення міжнародного співробітництва у сфері перестраховання, залучення інвестицій і грантової підтримки.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх застосування страховими компаніями, зокрема ПрАТ «СК «ARX», для удосконалення системи ризик-менеджменту, розробки нових страхових продуктів, оптимізації резервів і підвищення фінансової стійкості. Висновки можуть бути використані органами державного регулювання для вдосконалення політики у сфері страхування, гармонізації законодавства з директивами ЄС та формування сприятливого середовища для розвитку страхового бізнесу.

Підсумовуючи результати, слід зазначити, що страховий ринок України, попри глибокі виклики, має потенціал стати важливим інструментом післявоєнного економічного відновлення. Його подальший розвиток можливий за умови поєднання інституційної гнучкості, державної підтримки, інноваційності та цифрової трансформації. Реалізація цих напрямів сприятиме формуванню конкурентоспроможного, стійкого і прозорого

страхового сектору, здатного забезпечити фінансову безпеку громадян, підприємств і держави в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузьменко О. В. Ринок страхових послуг в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Наукові праці НДФІ*, 2020. № 1 (90). С. 102- 111.
2. Про страхування: Закон України. Редакція від 01.01.2025, підстава - 3720-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text> (дата звернення: 02.06.2025 р.)
3. Аналітичні матеріали та статистичні огляди страхового ринку України (архів): Нацкомфінпослуг (архівні копії через Wayback Machine). URL: <https://nfp.gov.ua> (дата звернення: 09.05.2025 р.)
4. Аналітика страхового ринку в умовах війни. *VoxUkraine*. URL: <https://voxukraine.org> (дата звернення: 12.06.2025 р.)
5. Публікації про страхування та ринок фінансових послуг. *Мінфін*. URL : <https://minfin.com.ua> (дата звернення: 12.06.2025 р.)
6. Ліга страхових організацій України (ЛСОУ). URL: <https://uainsur.com> (дата звернення: 12.04.2025 р.)
7. Національна асоціація страховиків України (НАСУ). URL : <https://nasu.com.ua> (дата звернення: 12.06.2025 р.)
8. Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ). URL : <https://www.mtsbu.ua> (дата звернення: 14.06.2025 р.)
9. Key Term – Insurance market. Fiveable (Honors Economics). URL : <https://library.fiveable.me/key-terms/honors-economics/insurance-market>
10. FCT EMIS (навчальний матеріал). URL: https://fctemis.org/notes/12336_Insurance%20Market.pdf (дата звернення: 02.06.2025 р.)
11. Національний банк України. Огляд небанківського фінансового сектору. 2024–2025 рр.

- URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/nonbank> (дата звернення: 14.06.2025 р.)
12. Insurance Europe. Market insights: Ukraine 2024–2025.
URL: <https://insuranceeurope.eu>
13. OECD. Insurance Market Trends 2024. Special Chapter: Insurance in Emerging Economies at War. OECD Publishing, 2024.
URL: <https://oecd.org/finance/insurance>
14. Swiss Re Institute. Sigma Report: World Insurance 2024/2025. Розділи щодо СЕЕ та України. URL: <https://www.swissre.com/institute>
15. ARX (ПрАТ СК «ARX»). Річний звіт та результати діяльності за 2023–2024 рр. URL: <https://arx.com.ua>
16. NBU. Огляд ризиків фінансового сектору України, випуск 2024–2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/analytics>
17. USAID Financial Sector Reform (FSR). Імплементация воєнних програм страхування в Україні: Аналітичний огляд. 2024–2025. URL: <https://fsr.org.ua>
18. KPMG Ukraine. Страховий ринок України 2024: тенденції, виклики, прогнози. Аналітичний огляд, 2024. URL: <https://kpmg.com/ua>
19. Deloitte Ukraine. Insurance Market Review 2024–2025. URL: <https://www2.deloitte.com/ua>
20. PwC Ukraine. Non-bank Financial Sector Review 2024–2025. Окремий розділ «Insurance Market under Martial Law». URL: <https://www.pwc.com/ua>
21. Слав'юк Н. Р., Глущенко С. В. Ринок фінансових послуг : навчальний посібник. Національний університет "Києво-Могилянська академія". Київ : НаУКМА, 2022. 205 с.
22. Про затвердження Положення про розкриття споживачу інформації про страхового посередника та порядок реалізації страхового продукту як додаткового до інших товарів, робіт або послуг, що не є страховими, та внесення змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України: Постанова НБУ від 26 грудня 2024 року

№173. URL : https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_26122024_173 (дата звернення: 15.04.2025 р.)

23. Азарова А. О., Біліченко Н. О., Міронова Ю. В., Ткачук Л. М. *Методологія і організація наукових досліджень: навчальний посібник*. Вінниця: Вінницький національний технічний університет, 2022. 117 с.

24. Євтушенко М., Хижняк М. *Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник*. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 350 с.

25. Шірінян А. Економічна характеристика страхового ринку України. *Economy and Society* (2024). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4866> economyandsociety.in.ua (дата звернення: 15.05.2025 р.)

26. Сучасні реалії функціонування страхового ринку України. *Business-Inform* (2024). URL: https://www.business-inform.net/article/?abstract=2024_5_0_270_276&year=2024 [business-inform.net](https://www.business-inform.net) (дата звернення: 15.06.2025 р.)

27. Черкасова С. В. Сучасні тенденції розвитку страхового ринку. URL: <https://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-econom/article/view/1777> journals-lute.lviv.ua (дата звернення: 17.06.2025 р.)

28. Страховий ринок України. Підсумки 2023 року. INSA (2024). URL: <https://insa.com.ua/blog/strahovyj-rynok-ukrayiny-pidsumky-2023-roku/> *Страховий адвокат* (дата звернення: 18.05.2025 р.)

29. Буланцов І. Problems and challenges in regulating the insurance market of Ukraine in the context of European integration. *Economic Forum*, Vol. 14 № 1 (2024): Pp. 8-17. URL: <https://hdl.handle.net/10419/318679> (дата звернення: 15.05.2025 р.)

30. Overview of the insurance market of Ukraine for the first half of 2024. SB-Malakut (2024). URL: <https://sb-malakut.com.ua/en/overview-of-the-insurance-market-of-ukraine-for-the-first-half-of-2024-premiums-increased-to-uah-24-2-billion/> *СБ МАЛАКУТ* (дата звернення: 15.05.2025 р.)

31. Brief overview of Ukrainian insurance market 2024. НАСУ – National Association of Insurers of Ukraine. URL: <https://nasu.com.ua/en/brief-overview-of-ukrainian-insurance-market-2024-copy/> nasu.com.ua (дата звернення: 16.06.2025 р.)
32. UKRAINE, FY2024: the share of TOP 10 insurers exceeds 71 %. XPRIMM. 2024. URL: <https://www.xprimm.com/STATISTICS-UKRAINE-FY2024-the-share-of-TOP-10-insurers-exceeds-71-articol-34-23057.htm> [XPRIMM](https://www.xprimm.com) (дата звернення: 20. 04.2025 р.)
33. Growth of the Ukrainian insurance market: Key indicators for 2024. AgroReview (2024). URL: <https://agroreview.com/en/newsen/agripolicy/growth-the-ukrainian-insurance-market/> [AgroReview](https://agroreview.com) (дата звернення: 20. 04.2025 р.)
34. Соколова А. та ін Ринок страхування України в сучасних умовах. 2025. URL: <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/03/198-244-252-sokolova.pdf> economic-prostir.com.ua (дата звернення: 20. 04.2025 р.)
35. Ritika Bhatia, Anil K. Bhat, Jyoti Tikoria Life insurance purchase behaviour: A systematic review and directions for future research. *International Journal of Consumer Studies*. 2021. Volume 45, Issue 6. P. 1149-1175. URL: <https://doi.org/10.1111/ijcs.12681> (дата звернення: 20. 04.2025 р.)
36. Bateman, H., Gerrans, P., Thorp, S., & Zeng, Y. Explaining consumers' progress through life insurance decision states: The role of personal values and consumer characteristics. *Journal of Consumer Affairs*, 2023. 57(3), Pp. 1151-1182. DOI: <https://doi.org/10.1111/joca.12524> (дата звернення: 05. 03.2025 р.)
37. Bauer, R., Eberhardt, I. & Smeets, P. A fistful of dollars: financial incentives, peer information, and retirement savings. *The Review of Financial Studies*, 2022. 35 (6), Pp. 2981-3020. DOI : <https://doi.org/10.1093/rfs/hhab088> (дата звернення: 05. 03.2025 р.)
38. Hanming Fang, Edward Kung Why do life insurance policyholders

lapse? The roles of income, health, and bequest motive shocks. *Journal of Risk and Insurance*. December 2021. Volume 88, Issue. 4. P. 937-970. URL: <https://doi.org/10.1111/jori.12332> (дата звернення: 05. 03.2025 р.)

39. Шірінян А. А., Шірінян Л. В. Страховий ринок, ринок страхування і ринок страхових послуг: наукові погляди, нове розуміння і визначення. *Облік і фінанси*. 2024. № 1(103). С. 93-101

40. Шубенко І., Стойко О., Доронін Д., Фалімонов С. Детермінанти низького рівня розвитку ринку страхування життя в Україні. *Бізнес Інформ*. 2024. №3. С. 305-315.

41. Рудевська, В., Погоріла, О. Особливості державного регулювання страхового ринку України у трансформаційних умовах. *Socio-Economic Relations in the Digital Society*, 2020. № 1 (37). С. 42-53. [https://doi.org/10.18371/2221-755x1\(37\)2020208196](https://doi.org/10.18371/2221-755x1(37)2020208196) (дата звернення: 05. 03.2025 р.)

42. Руда О. Л. Розвиток страхового ринку в Україні. Ефективна економіка. 2020. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7634> (дата звернення: 11.05.2025)

43. У Національному банку пропонують розділити на два етапи страхування воєнно-політичних ризиків. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3694533-u-nacbanku-proponuut-rozdiliti-na-dva-etapi-strahuvanna-voennopoliticnih-rizikiv.html> (дата звернення: 17.05.2025)

44. Клапків Ю. М., Свірський В. С., Фігурка М. В. До питання теоретичних основ ринку страхових послуг. *Review of transport economics and management*, 2021, Issue. 5(21). Pp. 125-133.

45. Хропонюк Д. О., Длугопольський О. В. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. *Innovation and Sustainability*. 2023. № 1. С. 118-126.

46. Стратегія розвитку фінансового розвитку України до 2025. Звіт про реалізацію за 2021 р. НБУ.

URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitkufinansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-7686> (дата звернення: 05. 03.2025 р.)

47. Звіт з реалізації Стратегії розвитку фінансового сектору України до 2025 року за 2021 рік. НБУ.

URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-z-realizatsiyi-strategiyirozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini-do-2025-roku-za-2021-rik> (дата

звернення: 15. 06.2025 р.)

48. Бурбель Л. Шість головних викликів, з якими зустрівся страховий ринок упродовж шести місяців війни. Interfax Ukraine.

URL: <https://interfax.com.ua/news/blog/856594.html> (дата звернення: 19. 04. 2025 р.)

49. Огляд страхового ринку України за 1 квартал 2023 року. Insurance TOP №2(94). 2023. С. 12.

URL: <https://forinsurer.com/files/file00737.pdf> (дата звернення: 19. 04.2025 р)

50. Новини МТСБУ: 5 ключових технологічних трендів у страхуванні, які істотно змінять бізнес-процеси ОСЦПВ.

URL: <https://mtsbu.ua/ua/presscenter/news/137670/> (дата звернення: 19. 04.2025 р.)

ДОДАТКИ